

LATVIJAS VIDES, ĢEOLOĢIJAS
UN METEOROLOĢIJAS CENTRS

**KOPSAVILKUMS PAR PASĀKUMU PROGRAMMU IZPILDI
2016. – 2021. GADĀ UN TO IZMAKSU APRĒĶINA
SKAIDROJUMS**

RĪGA 2022

Dokumenta “Kopsavilkums par pasākumu programmu izpildi 2016. – 2021. gadā un to izmaksu aprēķina skaidrojums” izstrādē piedalījās Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra speciālisti.

Citēšanas paraugs

Kopsavilkums par pasākumu programmu izpildi 2016.–2021. gadā un to izmaksu aprēķina skaidrojums. Rīga, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs (2022).

© Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

Saturs

1. Pamata pasākumu ieviešanas progress	5
2. Papildu pasākumu ieviešanas progress	14
2.1. Nacionāla mēroga papildu pasākumu ieviešanas progress	14
2.2. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress	24
2.2.1. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Daugavas UBA	24
2.2.2. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Gaujas UBA	30
2.2.3. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Lielupes UBA	33
2.2.4. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Ventas UBA	37
3. Pasākumu programmas izpildes progressa 2016. – 2021. gadā aprēķināto izmaksu un izpildes novērtējuma skaidrojums	42

Ievads

Atbilstoši Ūdeņu Struktūrdirektīvas (ŪSD) prasībām dalībvalstīm ir jācenšas sasniegt vismaz laba ūdens stāvokļa mērķi, līdz ar to tiek izvirzīti nepieciešamie pasākumi, un Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu (UBAP) neatņemama sastāvdaļa ir pasākumu programma.

UBAP pasākumu programma sastāv no pasākumiem, kas iedalīti 3 grupās:

- pamata pasākumi,
- nacionāla mēroga papildu pasākumi,
- papildu pasākumi ūdensobjektu mērogā.

Pamata pasākumi ir pasākumi, kuros pārņemtas vairāku ES direktīvu prasības ūdeņu apsaimniekošanas jomā. Ja, izvērtējot ūdensobjekta kvalitāti un to ietekmējošās slodzes, paredzams, ka ūdensobjektā nav iespējams panākt vismaz labu kvalitāti vai saglabāt esošo labo vai augsto kvalitāti, pildot pamata pasākumus, nepieciešams izvirzīt papildu pasākumus ūdensobjekta mērogā, izvērtējot attiecīgā ūdensobjekta apstākļus. Savukārt nacionāla mēroga papildu pasākumi nav vērsti uz atsevišķu ūdensobjektu stāvokļa uzlabošanu, bet gan ir izvirzīti, lai sekmētu sabiedrības iesaisti, rosinātu sabiedrības izpratni ūdeņu apsaimniekošanas jautājumos, sekmētu jaunu metožu ieviešanu vai izmantošanu ūdeņu stāvokļa novērtēšanā u. c. ar mērķi uzlabot kopējo ūdeņu stāvokli Latvijā.

Atbilstoši ŪSD prasībām tiek veikti apkopojumi par pasākumu programmu izpildi. Iepriekš šāds apkopojums par Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu 2016.–2021. g.¹ pasākumu programmu izpildi veikts 2018. gadā par pasākumu programmu izpildes progresu laikā no 2016. līdz 2018. g.² Šajā dokumentā, papildinot apkopoto informāciju 2018. gadā, apkopota informācija par pasākumu programmu izpildi visā plānošanas periodā (2016. – 2021. g.).

¹ LVĢMC 2015. Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni 2016. – 2021. g. Pieejams <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424> Skatīts 9.02.2022.

² LVĢMC 2018. Kopsavilkums par pasākumu programmu izpildi 2016. –2018. gadā un to izmaksu aprēķina skaidrojums. Pieejams <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba#58821712> Skatīts 15.08.2022.

1. Pamata pasākumu ieviešanas progress

Lai īstenotu integrētu ūdens apsaimniekošanu upju sateces baseinu robežās, kura jārealizē, neņemot vērā administratīvās robežas, Latvijas normatīvajos aktos pārņemtas vairāku ES Direktīvu prasības ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības jomā. To īstenošanas mērķis ir nodrošināt ūdeņu, sugu un biotopu aizsardzību, piesārņojuma samazināšanu un kontroli. Normatīvajos aktos pārņemtās prasības attiecībā uz virszemes un pazemes ūdens apsaimniekošanu un aizsardzību upju baseinu apsaimniekošanas plānos iekļautas kā **pamata pasākumi**.

Pamata pasākumu sarakstā ir iekļauti tādi pasākumi, kā piemēram, dažādu atļauju un licenču saņemšanas, ezeru ekspluatācijas noteikumu izstrādes un ietekmes uz vidi novērtējumu sagatavošanas nepieciešamība attiecīgos gadījumos, aizliegumu ievērošana (piemēram, saimnieciskās darbības aprobežojumi aizsargjoslās, aizlieguma novadīt vidē neatīrītus notekūdeņus ievērošana) u. c.

Pamata pasākumi ir strukturēti rīcības virzienos:

- A1 – nodrošināt peldūdeņu kvalitāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, paaugstinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un nodrošinot ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu;
- A2 – nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens apgādi atbilstoši normatīvo aktu prasībām, paaugstinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un nodrošinot ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu;
- A3 – nodrošināt notekūdeņu dūņu izmantošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- A4 – nodrošināt notekūdeņu attīrīšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, samazinot ūdeņos nonākošo piesārņojuma slodzi;
- A5 – nodrošināt ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- A6 – nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā nitrātu piesārņojuma samazināšanu vai novēršanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- A7 – nodrošināt virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību pret augu aizsardzības līdzekļu radīto piesārņojumu/ kaitējumu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- A8 – nodrošināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, aizsargājot un apsaimniekojot dabiskās dzīvotnes, savvaļas floru un faunu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- A9 – nodrošināt savvaļas putnu aizsardzību, pārzināšanu un uzraudzību;
- A10 – nodrošināt jūras ūdeņu aizsardzību atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- A11 – nodrošināt piesārņojuma un lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju riska novēršanu un kontroli atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- A12 – nodrošināt ūdens aizsardzību atbilstoši normatīvo aktu prasībām, paaugstinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un nodrošinot ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu.

1. tabulā ir apkopota informācija par nacionālajiem normatīvajiem aktiem, kuros attiecīgie pamata pasākumi ir iekļauti kā obligāti nosacījumi, kā arī norādīta īsa informācija par pasākumu izpildi.

Tā kā pamata pasākumi, kas iekļauti UBAP 2016. – 2021. g. pasākumu programmās, ir jāpilda pastāvīgi, tie ir iekļauti arī UBAP 2022. – 2027. g. pasākumu programmās.

1.1. tabula. Pamata pasākumi un to izpilde 2016.–2021. gadā

Rīcības virziens	Informācija par rīcības virzienā iekļauto pasākumu izpildi
<p>A1 – nodrošināt peldūdeņu kvalitāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, paaugstinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un nodrošinot ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem peldvietu uzturēšanai un tās kvalitātes kontrolei.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MK not. Nr. 692 “Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība” (28.11.2017.); • MK not. Nr. 181 “Par Rīcības programmu komunālo notekūdeņu un bīstamo vielu radītā virszemes ūdeņu piesārņojuma samazināšanai” (31.03.2004.). <p>Veselības inspekcijas vides veselības speciālisti regulāri veic oficiālo peldvietu ūdens kvalitātes monitoringu jūras un iekšzemes peldvietās. Peldvietu ūdens kvalitātes rādītājus pēc laboratorisko izmeklējumu saņemšanas novērtē speciālists un sniedz slēdzienu par ūdens kvalitāti – peldēties atļauts, peldēties nav ieteicams vai arī peldēties aizliegts. Par izmeklējumu rezultātiem tiek informēts peldvietas īpašnieks, kā arī ar masu mediju starpniecību - sabiedrība³. Arī neoficiālajās peldvietās pašvaldības veic monitoringu par saviem līdzekļiem, piemēram, 2021. gadā ūdens kvalitātes pārbaudes savās teritorijās esošajās peldvietās veikusi 21 pašvaldība⁴. Par veiktajām ūdens kvalitātes pārbaudēm sabiedrība tiek informēta gan izvietojot informāciju peldvietās, gan izmantojot plašsaziņas līdzekļus (piemēram, 2021. gadā tika fiksēti Titurgas ezerā ieplūduši notekūdeņi un neoficiālās peldvietas ūdens kvalitātes pārbaude uzrādīja to, ka E.coli baktēriju skaits četras reizes pārsniedz pieļaujamo normu, par ko sabiedrība tika informēta ne vien ievietojot informāciju peldvietā, bet arī valsts televīzijā⁵, sociālajos tīklos.</p>
<p>A2 – nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens apgādi atbilstoši normatīvo aktu prasībām, paaugstinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un nodrošinot ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem kvalitatīva dzeramā ūdens nodrošināšanai, ūdens ieguvei, kvalitātes kontrolei.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aizsargjoslu likumā (05.02.1997.); • Likumā “Par zemes dzīlēm” (02.05.1996.); • MK not. Nr. 736 “Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju” (23.12.2003.); • MK not. Nr. 671 “Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības,

³https://www.vi.gov.lv/lv/peldvietu-udens-kvalitate?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F Skatīts 15.08.2022.

⁴Veselības inspekcija 2022. Pārskats par peldvietu ūdens kvalitāti un uzraudzību 2021. gada peldsezonā. Pieejams https://www.vi.gov.lv/lv/peldvietu-udens-kvalitate?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F Skatīts 15.08.2022.

⁵<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/titurgas-ezera-iepludusi-kanalizācijas-notekudeni.a410860/> Skatīts 15.08.2022.

monitoringa un kontroles kārtība” (14.11.2017.);

- MK not. Nr. 43 “Aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika” (20.01.2004.);
- MK not. Nr. 696 “Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dziļu izmantošanai” (06.09.2011.);
- MK not. Nr. 570 “Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” (21.08.2012.);
- MK not. Nr. 92 “Prasības virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un aizsargājamo teritoriju monitoringam un monitoringa programmu izstrādei” (17.02.2004.);
- MK not. Nr. 271 “Noteikumi par vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapām” (23.05.2017.).

Ūdens resursu lietošanas atļaujas izsniedz Valsts vides dienests, ja plānota pazemes vai virszemes ūdens ieguve $>10 \text{ m}^3/\text{dnn}$, vai plānots, ka tiks apkalpoti vairāk kā 50 cilvēki, vai plānots iegūt un saimnieciskā darbībā izmantot minerālūdeņus un termiskos ūdeņus, vai, ja ūdens ieguve var radīt būtisku ietekmi uz vidi. Piemēram, 2021. gadā izsniegtas 25 ūdens resursu lietošanas atļaujas⁶. Ūdens lietotāji reizi gadā sniedz ziņas par izmantotā ūdens apjomiem valsts statistiskajā pārskatā 2-Ūdens⁷. Pa ūdensvadiem piegādātā, iedzīvotāju ikdienas lietošanai paredzētā, dzeramā ūdens kārtējo monitoringu veic ūdensapgādes uzņēmums, bet auditmonitoringu – Veselības inspekcija. Pārtikas uzņēmumos gan kārtējo monitoringu, gan auditmonitoringu organizē uzņēmuma īpašnieks vai vadītājs. Pēc izmeklējumu veikšanas, par iegūtajiem rezultātiem Veselības inspekcija informē ūdens piegādātāju. Konstatējot neatbilstību nekaitīguma un kvalitātes prasībām, konsultē patērētājus, komersantus, ūdens piegādātājus un ūdensvada īpašniekus par iespējamo korektīvo rīcību dzeramā ūdens kvalitātes uzlabošanai vai pasākumiem, lai novērstu dzeramā ūdens neatbilstību⁸. 2021. gadā valsts auditmonitorings īstenots 127 ūdensapgādes sistēmās, laboratoriski pārbaudīti 172 dzeramā ūdens paraugi. Sākot ar 2010. gadu palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kam tiek piegādāts atbilstošas kvalitātes dzeramais ūdens, 2021. gadā sasniegts augstākais rādītājs – 90 %⁹. Ikgadējās pazemes

⁶<https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/udens-resursu-lietosanas-atlaujas/> Skatīts 15.08.2022.

⁷<http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=reportIndexView&type=2W&incrementCounter=1> Skatīts 15.08.2022.

⁸<https://www.vi.gov.lv/lv/uzraudziba-un-kontrole> Skatīts 15.08.2022.

⁹Veselības inspekcija 2022. Pārskats par dzeramā ūdens kvalitāti un uzraudzību 2021. gadā. Pieejams https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/media_file/2021_udens_parskats.pdf Skatīts 15.08.2022.

	<p>ūdeņu krājumu bilances par pazemes ūdens resursu kvantitatīvo un kvalitatīvo stāvokli pazemes ūdeņu atradnēs tiek iekļautas ikgadējajos pārskatos par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli¹⁰.</p>
<p>A3 – nodrošināt notekūdeņu dūņu izmantošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem, kas jāievēro notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā un izmantošanā.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti MK not. Nr. 362 “Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli” (02.05.2006.).</p> <p>Šobrīd Latvijā kopumā tiek izmantoti apmēram 30-35 % no kopējā notekūdeņu dūņu apjoma. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanā dominē to izmantošana lauksaimniecībā, kompostēšana un pagaidu uzglabāšana. Aptuveni puse no radītajām notekūdeņu dūņām tiek izvietotas pagaidu uzglabāšanas vietās, apmēram 20-30 % no kopējā notekūdeņu dūņu apjoma ik gadu tiek novietoti pagaidu uzglabāšanā ūdenssaimniecības uzņēmumos¹¹¹². Notiek darbs pie “Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas stratēģijas Latvijā” sagatavošanas (2021. g. ticis sagatavots dokumenta projekts¹³).</p>
<p>A4 – nodrošināt notekūdeņu attīrīšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, samazinot ūdeņos nonākošo piesārņojuma slodzi.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem notekūdeņu apsaimniekošanā.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti MK not. Nr. 34 “Par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī” (30.01.2002.).</p> <p>Valsts vides dienests pirms jaunu NAI darbības uzsākšanas un esošo darbības turpināšanai izsniedz piesārņojošās darbības atļaujas¹⁴. Notiek notekūdeņu infrastruktūras paplašināšana, lai nodrošinātu centralizētās kanalizācijas sistēmas pakalpojumu pieejamību vairāk nekā 98 % aglomerācijas iedzīvotāju. Informācija par vidē novadītajiem notekūdeņu apjomiem un vielām tiek apkopota valsts statistiskajā pārskatā 2-Ūdens¹⁵. Notiek arī NAI efektivitātes kontrole. VVD 2021. gada aprīlī-maijā nodrošināja 47 NAI darbības efektivitātes valsts testēšanu. Testēšanas rezultāti tika salīdzināti ar piesārņojošās darbības atļaujās noteiktajām piesārņojošo vielu robežvērtībām NAI izplūdē, kā arī atļaujā limitētajiem piesārņojuma samazinājuma procentiem. Iegūtais rezultatīvais rādītājs - 18 NAI</p>

¹⁰<https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-kvalitate> Skatīts 15.08.2022.

¹¹VARAM 2022. Informatīvais ziņojums par Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu Latvijā. Pieejams <https://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40497780> Skatīts 15.08.2022.

¹²Komunālo notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošana Latvijā (2018). Pieejams

https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/notekudeni/Zinojums_notekud_parskats_062019.pdf Skatīts 15.08.2022.

¹³<https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/nodod-talakai-virzibai-notekudenu-dunu-apsaimniekosanas-strategijas-projektu> Skatīts 15.08.2022.

¹⁴<https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/c-kategorijas-piesarņojoso-darbibu-registrs/> Skatīts 15.08.2022.

¹⁵<http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=reportIndexView&type=2W&incrementCounter=1> Skatīts 15.08.2022.

	VVD veiktie kontrolmērījumi atbilst, savukārt 29 NAI VVD veiktie kontrolmērījumi neatbilst noteiktajām prasībām ¹⁶ .
A5 – nodrošināt ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem, kas jāievēro, izstrādājot ietekmes uz vidi novērtējumus.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (14.10.1998.); • MK not. Nr. 30 “Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai” (27.01.2015.). <p>Pirms paredzētās darbības uzsākšanas ir iespēja saņemt informāciju (izziņu) no Valsts vides dienesta par to, vai plānotajai darbībai saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums vai tehniskie noteikumi. Plānotās konkrētās darbības, kurām tiek izstrādāts ietekmes uz vidi novērtējums, apskatāmas Vides pārraudzības valsts biroja mājaslapā¹⁷.</p>
A6 – nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā nitrātu piesārņojuma samazināšanu vai novēršanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem, lai samazinātu vai novērstu lauksaimnieciskās darbības rezultātā radīto piesārņojumu, piemēram, mēslošanas plānu izstrādi ĪJT, veidojot jaunas dzīvnieku novietnes, izbūvēt arī kūtsmēslu krātuves, neizklīdēt mēslojumu palienēs, pārmitrās teritorijās u. c.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MK not. Nr. 834 “Prasības ūdens, augsnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma” (23.12.2014.); • MK not. Nr. 1056 „Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasības un kontroles kārtība” (15.09.2009.); • MK not. Nr. 829 “Īpašās prasības piesārņojošo darbību veikšanai dzīvnieku novietnēs” (23.12.2014.); • MK not. Nr. 126 “Tiešo maksājumu piešķiršanas kārtība lauksaimniekiem” (10.03.2015.). <p>Par šo pasākumu īstenošanu un īstenošanas kontroli ir atbildīgs Valsts augu aizsardzības dienests, Valsts vides dienests, Lauku atbalsta dienests (LAD). LAD e-pieteikšanās sistēmā (EPS) pieejamais</p>

¹⁶Valsts vides dienests 2022. Ziņojums par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (NAI) darbības efektivitātes valsts testēšanas rezultātiem 2021. gadā. Pieejams <https://www.vvd.gov.lv/lv/media/7481/download> Skatīts 15.08.2022.

¹⁷https://www.vpvb.gov.lv/lv/ietekmes-uz-vidi-novertejumu-projekti?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F Skatīts 15.08.2022.

	e-pakalpojums “Kultūraugu mēslošanas plāns (KMP)”, kas ir veidots kā serviss, kas klientiem palīdz noteikt, cik daudz nepieciešams mēslo/nemēslo noteiktās apsaimniekotās platības, ņemot vērā daudzus faktorus (priekšaugi/augsne/plānotās ražas u. c.) ¹⁸ .
A7 – nodrošināt virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību pret augu aizsardzības līdzekļu radīto piesārņojumu/ kaitējumu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanai, uzglabāšanai un lietošanai, tostarp virszemes ūdeņu aizsargjoslās.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aizsargjoslu likumā (05.02.1997.); • MK not. Nr. 950 “Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi” (13.12.2011.). <p>Par pasākumu ieviešanu un ieviešanas kontroli atbildīgs ir Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD), Zemkopības ministrija, Vides un reģionālās attīstības ministrija. VAAD veic augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas vietu pārbaudes, to lietošanas uzraudzības pārbaudes, arī tirgus uzraudzības pārbaudes nelegālo augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas novēršanai. Piemēram, 2020. gadā veiktas 1874 augu aizsardzības līdzekļu lietošanas uzraudzības pārbaudes, atlasot saimniecības pēc riska kritērijiem, analizējot, kādus kultūraugus audzē, cik lielās platībās, vai iepriekš izdarīti pārkāpumi u.tml., kā arī saņemot operatīvu informāciju par iespējamo pārkāpumu. Veikto pārbaūžu laikā kopā konstatēti 74 pārkāpumi, uzsākot administratīvā pārkāpuma procesu 68 administratīvo pārkāpumu lietās¹⁹.</p>
A8 – nodrošināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, aizsargājot un apsaimniekojot dabiskās dzīvotnes, savvaļas floru un faunu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem, kas regulē kārtību, kā izveidojama īpaši aizsargājamā dabas teritorija (ĪADT), nodrošināta tās saglabāšana, apsaimniekošana u.c. darbības, aizliegumiem veikt darbības, kas negatīvi ietekmē vidi, piemēram, izmaina ūdens līmeni vai veicina eroziju.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • likumā “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993.); • MK not. Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (16.03.2010.); • MK not. Nr. 362 “Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli” (02.05.2006.); • MK not. Nr. 118. “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (12.03.2002.).

¹⁸<https://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/noderigi/kulturaugu-meslošanas-plans/> Skatīts 15.08.2022.

¹⁹https://www.vaad.gov.lv/lv/jaunums/butiskakie-augu-aizsardzibas-lidzeklu-lietosanas-parkapumi-2020-gada-lauksaimniecibas-darbu-sezona?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F Skatīts 15.08.2022.

	<p>Latvijas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir izveidotas 658 ĪADT (neskaitot aizsargājamus kokus (dižkokus) un aizsargājamus akmeņus (dižakmeņus)), kur katra no tām atbilstoši to izveides un aizsardzības mērķiem atbilst kādai no astoņām aizsargājamo teritoriju kategorijām – nacionālais parks, biosfēras rezervāts, dabas parks, aizsargājamo ainavu apvidus, dabas liegums, dabas rezervāts, dabas piemineklis, aizsargājama jūras teritorija. Līdz 2020. gada 1. janvārim ir apzināti un reģistrēti 10543 dižkoki un 117 dižakmeņi, kā rezultātā dabas pieminekļu kopējais skaits ir būtiski palielinājies (10990)²⁰. ĪADT individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi apkopoti VARAM mājaslapā²¹. Pavisam Latvijā ir 126 upes un upju posmi, kā arī 45 ezeri, kas noteikti par prioritārajiem zivju ūdeņiem. Kopumā 2020. gadā tika apsekotas 49 monitoringa stacijas (48 ŪO), kas pieder pie prioritārajiem zivju ūdeņiem, no kurām 26 pieder pie lašveidīgo, bet 22 pie karpveidīgo zivju ūdeņiem. Kopumā robežlielumu pārsniegumi tika konstatēti 15 % no 2020. g. apsekotajām monitoringa stacijām un lielākā daļa (6) no šīm stacijām pieder pie lašveidīgo zivju ūdeņu tipa. Mērķlielumi pārsniegti tādiem parametriem kā amonija joni, nejonizētais amonjaks, BSP5, izšķīdušais skābeklis, nitrījoni un suspendētās vielas. Nitrījonu mērķlielums tika pārsniegts 86 % no 2020. g. apsekotajām monitoringa stacijām²².</p>
<p>A9 – nodrošināt savvaļas putnu aizsardzību, pārzināšanu un uzraudzību.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem aizsargājamo putnu sugu biotopu un migrējošo putnu labvēlīgai aizsardzībai, mikroliegumu izveidošanas kārtību un aizliegtām darbībām tajos.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sugu un biotopu aizsardzības likumā (16.03.2000.); • MK not. Nr. 940 “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” (18.12.2012.). <p>2019. gada septembrī Latvijā kopumā bijuši reģistrēti 1608 mikroliegumi putnu aizsardzībai. Visvairāk mikroliegumu (430) paredzēti mazā ērgļa aizsardzībai, 384 mikroliegumi medņa aizsardzībai, 314 melnā stārķa aizsardzībai²³.</p>
<p>A10 – nodrošināt jūras ūdeņu aizsardzību atbilstoši normatīvo aktu prasībām.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem, kas jāievēro gadījumā, ja ir noticis negadījums, kura rezultātā ir radīts piesārņojums vai piesārņojuma draudi Latvijas ūdeņos, piekrastei vai jebkurām ar ūdeņiem un piekrasti saistītajām interesēm.</p>

²⁰https://www.daba.gov.lv/lv/par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F Skatīts 15.08.2022.

²¹<https://www.varam.gov.lv/lv/ipasi-aizsargajamas-dabas-teritorijas-0> Skatīts 15.08.2022.

²²LVGMC 2021. Pārskats par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2020. gadā. Pieejams <https://videscentr.lv/gmc.lv/lapas/udens-kvalitate> Skatīts 15.08.2022.

²³<https://putnidaba.lob.lv/mikroliegumu-sistema-latvija/> Skatīts 15.08.2022.

	<p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti MK not. Nr. 82 “Tipveida prasības, sagatavojot darbības plānu neparedzētiem piesārņojuma gadījumiem ostās, piestātnēs, piestātņu grupās un naftas vai ķīmisko vielu termināļos” (05.02.2008.) un MK rīkoj. Nr. 283 “Par Nacionālo gatavības plānu naftas, bīstamo vai kaitīgo vielu piesārņojuma gadījumiem jūrā” (21.05.2010.).</p> <p>Šo pasākumu izpildīšanai ostās, piestātnēs, piestātņu grupās un naftas vai ķīmisko vielu termināļos tiek izstrādāti darbības plāni, kas paredz rīcību un pasākumus neparedzētiem piesārņojuma gadījumiem. Par plāna izstrādi un izpildi atbild ostas pārvalde, termināla, naftas, bīstamo vai citu kaitīgo vielu pārsūkņēšanas iekārtu vai piestātnes (piestātņu grupas) operators. Plāna ieviešanu un izpildi kontrolē VVD. Piemēram, Rīgas brīvostas plānā apskatīti akvatorijas piesārņojuma draudi no tām piestātnēm, kurās tiek veiktas darbības ar ķīmiskām vielām, naftas pārstrādes produktiem un maisījumiem (lejamkravām). Plānā izvirzītas prioritātes un noteikta secība, kādā veicami pasākumi neparedzēta piesārņojuma likvidācijai²⁴.</p>
<p>A11 – nodrošināt piesārņojuma un lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju riska novēršanu un kontroli atbilstoši normatīvo aktu prasībām.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem, kādos gadījumos ir jāiegūst piesārņojošās darbības atļauja piesārņojošās darbības veikšanai, kādi aspekti jāņem vērā, izsniedzot piesārņojošās darbības atļaujas, nosaka piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanas nepieciešamību, rūpnieciskā avāriju riska novērtējuma nepieciešamību uzņēmumā, avāriju riska novēršanas pasākumu plānošanu.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Likumā “Par piesārņojumu” (14.03.2001.); • MK not. Nr. 1082 “Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” (30.11.2010.); • MK not. Nr. 34 “Par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī” (22.01.2002.); • MK not. Nr. 858 “Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību” (19.10.2004.); • MK not. Nr. 532 “Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem” (19.07.2005.). <p>Piesārņojošās darbības operatori iesniedz pieteikums Reģionālajai vides pārvaldei atļaujas saņemšanai. Par atļaujas nosacījumiem un ieteikto vadlīniju noteikto pasākumu pildīšanu atbildīgs ir</p>

²⁴<https://rop.lv/lv/ostas-terminalu-drosiba> Skatīts 15.08.2022.

	<p>operators, kontroli nodrošina VVD. Visas izsniegtās piesārņojošās darbības atļaujas, kā arī ūdens resursu lietošanas atļaujas publicētas VVD mājaslapā²⁵. Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistru uztur LVGMC un tā mājaslapā ir pieejams gan piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu saraksts, gan tās ir attēlotas vizuāli kartē²⁶.</p>
<p>A12 – nodrošināt ūdens aizsardzību atbilstoši normatīvo aktu prasībām, paaugstinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un nodrošinot ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu.</p>	<p>Rīcības virzienā iekļautie pasākumi saistīti ar nosacījumiem, kas jāievēro aizsargjoslās, kārtību, kādos gadījumos jāsaņem tehniskie noteikumi ūdensaugu pļaušanai, ūdenstilpes padziļināšanai un tīrīšanai, kā arī, kas jāievēro, veicot šādas darbības, un nosacījumiem, kas regulē HES darbību, meliorācijas atjaunošanu, atkritumu apsaimniekošanu.</p> <p>Tie izriet no nosacījumiem, kas iekļauti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aizsargjoslu likumā (05.02.1997.); • Likumā “Par hidroelektrostaciju hidrotehnisko būvju drošumu” (07.12.2000.); • Meliorācijas likumā (14.01.2010.); • Meža likumā (24.02.2000.); • MK not. Nr. 475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība” (13.06.2006.); • MK not. Nr. 736 “Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju” (23.12.2003.); • MK not. Nr. 30 “Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai” (27.01.2015.); • MK Nr. 936 “Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (18.12.2012.); • MK not. Nr. 1032 “Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi” (27.12.2011.). <p>Pirms ūdenstilpju un ūdensteču tīrīšanas, padziļināšanas vai citu darbību veikšanai tiek saņemti Valsts vides dienesta izdoti tehniskie noteikumi. Visi izsniegtie tehniskie noteikumi apskatāmi Valsts vides dienesta mājaslapā²⁷. Arī hidrotehnisko būvju darbības veikšanai tiek saņemtas ūdens resursu lietošanas atļaujas no Valsts vides dienesta. Daļa rīcības virzienā iekļauto pasākumi saistīti ar meliorācijas uzturēšanu. Valsts un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu pārbūvi un atjaunošanu īsteno Valsts SIA “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” ar ES fondu līdzfinansējumu²⁸.</p>

²⁵<https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/atlauju-un-licencu-mekletajs/> Skatīts 15.08.2022.

²⁶http://parissrv.lvgmc.lv/#viewType=home_view Skatīts 15.08.2022.

²⁷<https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtie-tehniskie-noteikumi/> Skatīts 15.08.2022.

²⁸<https://www.zmni.lv/elfla-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

2. Papildu pasākumu ieviešanas progress

2.1. Nacionāla mēroga papildu pasākumu ieviešanas progress

Nacionāla mēroga papildu pasākumi ir iedalīti rīcības virzienos:

- A1 – Aktīvi informēt sabiedrību un interešu grupas par upju baseinu apsaimniekošanu, iesaistīt tos ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumos;
- A2 – Samazināt ūdeņu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu stāvokli;
- A3 – Papildināt normatīvos aktus un plānošanas dokumentus ar nosacījumiem un informāciju par ūdens resursu apsaimniekošanu un aizsardzību;
- A4 – Uzlabot pieejamību informācijai par ūdeņu resursiem un to stāvokli;
- A5 – Dažādas darbības upju baseinu apsaimniekošanas plānu kvalitātes uzlabošanai;
- A6 – Samazināt dažādu slodžu radīto ietekmi uz ūdeņu stāvokli.

Izvirzītie **nacionālā mēroga papildu pasākumi** lielākoties ir izpildīti pilnībā vai izpildīti daļēji. Informācija par nacionāla mēroga papildu pasākumu izpildi iekļauta 2.1. tabulā.

UBAP 2022. – 2027. g. pasākumu programmās iekļauti nacionāla mēroga papildu pasākumi, kas iedalīti iepriekš minētajos rīcības virzienos. UBAP 2016. – 2021. g. neizpildītie nacionāla mēroga papildu pasākumi pēc to atkārtotas izvērtēšanas iekļauti UBAP 2022. – 2027. g. pasākumu programmās.

2.1. tabula. Nacionāla mēroga papildu pasākumu izpilde 2016.–2021. gadā

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
Rīcības virziens	A1 – Aktīvi informēt sabiedrību un interešu grupas par upju baseinu apsaimniekošanu, iesaistīt tos ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumos		
A1.1.	Organizēt izglītojošus pasākumus lauksaimniekiem (sadarbībā ar ZM, LLKIC, lauksaimnieku organizācijām), skaidrojot buferjoslu un citu agrovides pasākumu nozīmi un ieviešanu, rosinot LAP atbalsta pasākumus izmantot, lai samazinātu lauksaimniecisku darbību nelabvēlīgu ietekmi uz ūdeņiem.	2021	Īstenots. ZM īstenojusi iepirkumu (BEF), kura ietvaros veikts pētījums par agrovides pasākumiem jaunā LAP ietvaros (“Uz rezultātiem balstītu agrovides pasākumu ieviešanas iespēju novērtējums”, 2018). ZM ir sagatavojusi Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) Stratēģiskā plāna (SP) 2023.–2027. gadam projektu, kura sabiedriskā apspriešana uzsākta 2021. g. 1. nov.
A1.2.	Izmantot dažādus komunikācijas kanālus (informatīvus pasākumus, tiešus kontaktus, plašsaziņas līdzekļus, internetu utt.), lai svarīgākās mērķgrupas (pašvaldības, NVO, lauksaimniekus, mežsaimniekus, valsts pārvaldes iestādes, izglītības iestādes, īpaši aizsargājamo teritoriju apsaimniekotājus, masu mediju pārstāvjus u.c.), informētu par apsaimniekošanas plāniem 2016.–2021.gadam, apspriestu plānu 2022.–2027. gadam izstrādi, iegūtu informāciju par to īstenotajiem ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumiem, iesaistītu mērķgrupas upju baseinu apsaimniekošanas plānošanai nepieciešamās informācijas ieguvē, izstrādātu un īstenotu kopīgus projektus, kas sekmē pasākumu programmas ieviešanu.	2016–2021	Īstenots. Rīkotas UBA Konsultatīvās Padomes sanāksmes (organizē VARAM, uzstājas uzaicinātie eksperti). 2021. g. īstenota UBA apsaimniekošanas plānu 2022. – 2027. g. sabiedriskā apspriešana. Organizētas diskusijas un informācijas nodošana mērķgrupām dažādu INTERREG projektu ietvaros (piem., ECOFLOW, WBWB, GURINIMAS, NUTRINFLOW u. c.), kā arī LIFE integrētā projekta “Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai” ietvaros.
A1.3.	Izstrādāt priekšlikumus grozījumiem upju baseinu apgabalu konsultatīvo padomju nolikumā, saskaņot tos ar konsultatīvo padomju pārstāvjiem.	2017	Nav īstenots
Rīcības virziens	A2 – Samazināt ūdeņu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu stāvokli		
A2.1.	Veikt pētījumu par pārveidoto / regulēto upju vai to posmu atjaunošanas nepieciešamību un vietām.	2017	Īstenots daļēji. Tiek veikts pētījums “Latvijas upju ierindošana prioritārā secībā pēc to esošās un potenciālās nozīmes zivju faunas saglabāšanā” (BIOR).

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
			Upju baseinu apsaimniekošanas plānu 2022. – 2027. g. pasākumu programmu izstrādes gaitā vērtēta nepieciešamība atjaunot regulētās upes/to posmus. Atsevišķu upju pārveidojumi, regulētie posmi u. c. tiek pētīti LIFE projekta “Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai” īstenošanas laikā. Veikts “Engures upes novērtējums un pasākumu plāns zivju migrācijas iespēju uzlabošanai” (BIOR).
A2.2.1.	Izstrādāt upju hidromorfoloģisko pārveidojumu apsekojuma un novērtējuma anketu.	2016	Īstenots daļēji. Izstrādāta apsekojuma anketa par kritušiem kokiem un bebru dambjiem, bet nav publicēta.
A2.2.2.	Datu vākšanā iesaistīt NVO un ieinteresētās sabiedrības grupas — makšķerniekus, mazo HES īpašniekus u. c.	2016–2021	Īstenots. BIOR ir uzrunājis sabiedrību un aicinājis dalīties ar koordinātām, kur uz upēm atrodas caurtekas u. c. būves.
A2.2.3.	Apkopot iegūto informāciju datu bāzē, pievienot būtiskāko informāciju par mazajām HES (HES derivācijas kanālā novadīto ūdeņu apjoms, HES attālums līdz upes grīvai un Baltijas jūrai vai Rīgas līcim u. c.). Izmantot minēto informāciju upju baseinu raksturojuma sagatavošanai 2018. gadā.	2016–2021	Īstenots. Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānos 2022. – 2027. g. un to pasākumu programmās ņemta vērā jaunākā informācija par mazajām HES Latvijas teritorijā.
A2.3.	Izvērtēt, pie kuriem aizsprostiem vai citiem šķēršļiem upēs ir nepieciešams nodrošināt zivju migrāciju.	2018	Īstenots daļēji. Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu 2022. – 2027. g. pasākumu programmu izstrādes gaitā vērtēta nepieciešamība nodrošināt zivju migrāciju HES vai citu šķēršļu gadījumā. Tiek veikts pētījums “Latvijas upju ierindošana prioritārā secībā pēc to esošās un potenciālās nozīmes zivju faunas saglabāšanā” (BIOR).
A2.4.1.	Izvērtēt tiesību aktos jau noteiktās prasības par ūdeņu vides kvalitātei nepieciešamā hidroloģiskā režīma (<i>environmental flow</i>) nodrošināšanu, apzināt vajadzīgās izmaiņas un sagatavot priekšlikumus regulējuma papildināšanai.	2021	Īstenots. Projektā ECOFLOW (Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmā) veikts normatīvo aktu izvērtējums. Priekšlikumu sagatavošana projekta ietvaros veikta 2019. gada sākumā.
A2.4.2.	Izstrādāt metodiku ūdeņu vides kvalitātei nepieciešamā hidroloģiskā režīma aprēķināšanai.	2021	Īstenots. Metodika izstrādāta projekta ECOFLOW ietvaros (2019. gadā).
A2.4.3.	Veikt mērījumus šāda hidroloģiskā režīma	2021	Īstenots daļēji.

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
	aprēķiniem pēc izstrādātās metodikas.		Projekta ECOFLOW ietvaros metodikas izstrādei tika veikti mērījumi pilotteritorijās Ventas un Lielupes UBA mazajās HES. Gaujas UBA tika šādi mērījumi veikti projekta WBWB ietvaros uz Vaidavas upes. Tiks veikti aprēķini DAML projekta ietvaros.
A2.5.	Sagatavot un īstenot plānu bebru dambju radītās ietekmes samazināšanai: A2.5.1. Izveidot tādu upju sarakstu, kurās bebru aizsprosti rada vislielāko negatīvo ietekmi (mazās un vidējās ritrālas upes); A2.5.2. Veikt pašvaldību aptauju, noskaidrojot vietas, kurās bebru dambji iepriekš minētajās upēs rada vislielāko kaitējumu, traucējot zemes lietošanu vai palielinot plūdu riskus; A2.5.3. Sastādīt nojaucamo dambju sarakstu prioritāšu secībā katrā upju baseinu apgabalā; A2.5.4. Sākt dambju nojaukšanu, vienlaikus vienojoties ar mednieku biedrībām par bebru skaita regulēšanu.	2021	Īstenots daļēji. Daļa no pasākumā ietvertajām aktivitātēm tiks izpildītas pētījuma "Latvijas upju ierindošana prioritārā secībā pēc to esošās un potenciālās nozīmes zivju faunas saglabāšanā" (BIOR) gaitā.
Rīcības virziens	A3 – Papildināt normatīvos aktus un plānošanas dokumentus ar nosacījumiem un informāciju par ūdens resursu apsaimniekošanu un aizsardzību		
A3.1.	A.3.1.1. Izvērtēt ūdeņu izmantošanai piemēroto dabas resursu nodokļa likmju un nodokļa piemērošanas efektivitāti, sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos, ja tādi atzīti par nepieciešamiem. A.3.1.2. Rosināt atgriešanos pie finansēšanas modeļa "dabas resursu nodoklis atgriežas dabā" (visi valsts pamatbudžetā ieskaitītie dabas resursu nodokļa ieņēmumi tiek novirzīti vides aizsardzības projektu finansēšanai), lai ne tikai veicinātu dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu, bet arī finansiāli atbalstītu vides aizsardzības pasākumu īstenošanu.	2021	Īstenots daļēji. 23.11.16. Saeima pieņēma (spēkā no 01.01.17.) Dabas resursu nodokļa (DRN) likuma grozījumus, ar kuriem DRN ir jāmaksā arī lielajām HES, kā arī tika paaugstinātas nodokļa likmes par ūdeņu ieguvu. DRN likmju un efektivitātes pētījums ir veikts 2019. g. (skat. 5.3.3.a piel.). Pētījumā apskatītās jomas (attiecībā uz ūdeņiem) – hidroelektroenerģijas ražošana un decentralizētās kanalizācijas sistēmas.
A3.2.	Izstrādāt normatīvo regulējumu par sabiedrisko	2017	Īstenots.

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
	ūdenssaimniecības pakalpojumu (ūdensapgādes un kanalizācijas) sniegšanu un lietošanu, kā arī decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanu, lietošanu un uzskaiti, lai samazinātu vides piesārņojumu no centralizētajām kanalizācijas sistēmām nepieslēgtajām ēkām un būvēm un veicinātu jaunu pieslēgumu kanalizācijas tīkliem izveidi. Sagatavot nosacījumus par decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrēšanas kārtību.		Pieņemts "Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums" (01.01.2016.) VARAM izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu reģistrēšanas kārtību Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu", 27.06.2017. Pašvaldībās turpinās saistošo noteikumu izstrāde.
A3.3.	Noteikt vienotas prasības notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās sistēmās.	2016	Īstenots. Izstrādāti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu nodrošināšanu Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu", 27.06.2017.
A3.4.	Rīkot informatīvus pasākumus, tikšanās un citos veidos sadarboties ar Latvijas Pašvaldību savienību, pašvaldībām, plānošanas reģionu administrācijām, lai skaidrotu upju baseinu apsaimniekošanas plānos noteiktos pasākumus, to sasaisti ar teritoriju plānojumiem un attīstības programmām, publisko ūdeņu apsaimniekošanu, pārrunātu sadarbību pasākumu ieviešanā.	2016–2021	Īstenots daļēji. LVĢMC sniedz nosacījumus teritorijas plānojumu izstrādei. VARAM iesaistās iespēju robežās.
A3.5.	Sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos, lai noteiktu prasības ūdens objektu apsaimniekošanai, neatkarīgi no objekta piederības, upju krastos esošo zemju īpašnieku atbildību par krastu sakopšanu.	2019	Īstenots. Projekta "Upju efektīvākas pārvaldības un apsaimniekošanas nodrošināšana" gaitā Izstrādātas rekomendācijas normatīvajos aktos iekļaujamajam regulējumam upju pārvaldībai un apsaimniekošanai Latvijā (projekta īstenotājs Baltijas Vides Forums, projektu līdzfinansējis LVAF).
A3.6.	Sagatavot priekšlikumus grozījumiem tiesību aktos par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas kārtību.	2018	Nav īstenots.
A3.7.	Veikt grozījumus Ministru kabineta noteikumos Nr.418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem" – iekļaut jaunus riska ūdensobjektus un svītrot tos ūdensobjektus, kuri vairs nav klasificējami kā riska ūdensobjekti.	2017	Īstenots. Grozījumi stājās spēkā 07.04.2017.

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
Rīcības virziens	A4 – Uzlabot pieejamību informācijai par ūdeņu resursiem un to stāvokli		
A4.1.	Modernizēt ūdens monitoringa veikšanai nepieciešamo tehnisko aprīkojumu.	2016-2018	Īstenots. KF projekta "Vides monitoringa un kontroles sistēmas attīstība" gaitā iegādāts aprīkojums virszemes ūdeņu monitoringa veikšanai, iegādāta gumijas laiva ar aprīkojumu, sedimentu paraugošanas iekārta, multiparametru zonde, multiparametru mēraparāts, straumes mērītājs, motorlaiva ar specializētu aprīkojumu.
A4.2.	Modernizēt esošās vides informācijas sistēmas (t.sk. 2-Ūdens datu bāzi, piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu datu bāzi), nodrošinot dažādu datu bāzu savietošānu un efektīvu informācijas apmaiņu, atgriezenisko saiti. Datu bāzēs iekļaut informāciju par zivsaimniecības un dīķu saimniecībām un audzēto zivju apjomiem, lai ir iespējams novērtēt zivsaimnieciskās darbības ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un kvantitāti.	2016–2018	Īstenots daļēji. Projekta INSURE ietvaros modernizēta Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu (PPPV) datu bāze, tostarp izstrādāta aplikācija PPPV atspoguļošanai. Daļēji informācija par zivsaimniecībām un to radīto ietekmi uz vidi (slāpekļa savienojumu aprites ciklā) pētīta projekta GURINIMAS (Igaunijas-Latvijas pārrobežu sadarbības programma) ietvaros. Vienotās vides informācijas sistēmas (VVIS) uzturēšanas līguma ietvaros pašā sistēmā tiek veikti uzturēšanas darbi, izmaiņas (pieejamā finansējuma ietvaros).
Rīcības virziens	A5 – Dažādas darbības upju baseinu apsaimniekošanas plānu kvalitātes uzlabošanai		
A5.1.	Izveidot precīzāku digitālo upju un ezeru datu slāni. Turpināt pārskatīt virszemes ūdensobjektu sateces baseinu robežas, atsevišķi izdalot upju un ezeru sateces baseinus un slodžu būtiski ietekmētās ūdensobjektu daļas, kā arī apvienojot blakus esošus identiskus ūdensobjektus (kur tas ir pieļaujams).	2016–2018	Īstenots. Ūdensobjekti pārskatīti, upju/ezeru slānis precizēts, ņemot vērā visu jaunāko pieejamo informāciju.
A5.2.	Ieviest jaunu modeli slodžu modelēšanai un analīzei.	2016–2018	Īstenots. Slodžu novērtēšanā izmantots FyrisNP ²⁹ modelis. LIFE integrētā projekta "Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai" ietvaros tiek veikts darbs pie SWAT modeļa.

²⁹Hansson, K., Wallin, M., Djodjic, F., Orback, C. 2008. The FyrisNP model Version 3.1 – A tool for catchment-scale modelling of source apportioned gross and net transport of nitrogen and phosphorus in rivers. A user's manual. Institutionen för miljöanalys, SLU.

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
A5.3.	<p>Stiprināt LVĢMC kapacitāti:</p> <p>A5.3.1. Apmācīt darbiniekus upju baseinu apsaimniekošanas un ūdeņu aizsardzības jautājumos.</p> <p>A5.3.2. Iesaistīties pieredzes apmaiņas pasākumos, iepazīstot labākās prakses piemērus upju baseinu apsaimniekošanā gan kaimiņu, gan citās ES valstīs.</p>	2016–2021	<p>Īstenots.</p> <p>Galvenokārt projektu ietvaros, piem., apmācība par ekoloģiskā caurplūduma aprēķināšanas principiem ECOFLOW projekta ietvaros, WBWB ietvaros pieredze aizsprostu nojaukšanā zivju migrācijas nodrošināšanai u. c.</p>
A5.4.	<p>Sadarboties ar Lietuvas un Igaunijas iestādēm, kas atbild par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu izstrādi un īstenošanu, ar mērķi sagatavot starptautiskus apsaimniekošanas plānus kopīgajiem upju baseiniem.</p>	2016–2021	<p>Īstenots.</p> <p>Ar Igaunijas institūcijām projekta WBWB ietvaros veikts darbs pie starptautiskā plāna daļas, uz otro UBAAP izstrādi sagatavots arī “Roof report”. Ar Lietuvu tiek uzturēti kontakti, jo Lietuvā upju baseinu apsaimniekošanas plāni tiek izstrādāti ārpakalpojuma ietvaros.</p>
A5.5.	<p>A5.5.1. Nodrošināt virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes vai ekoloģiskā potenciāla novērtēšanas sistēmas pabeigšanu un starpvalstu salīdzināšanu (interkalibrāciju), kā arī daļību fizikāli-ķīmisko un citu ūdeņu kvalitātes rādītāju starpvalstu saskaņošanā ES līmenī.</p> <p>A5.5.2. Pāriet uz starptautiski saskaņotu, precīzāku ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanas sistēmu un attiecīgi uzlabot ekoloģiskās kvalitātes novērtēšanai nepieciešamās datu ievākšanas metodes, sagatavot šo metožu aprakstus.</p>	2016–2018	<p>Īstenots.</p>
A5.6.	<p>Veikt sagatavošanas darbus precīzāka pazemes ūdeņu raksturojuma sagatavošanai: A.5.6.1. Pārskatīt un precizēt pazemes ūdensobjektu izdalīšanu un to robežas, izdalītos pazemes riska ūdensobjektus, sagatavot jaunas pazemes ūdensobjektu kartes.</p>	2016–2018	<p>Īstenots.</p> <p>2017. gadā tika pārskatītas un precizētas pazemes ūdensobjektu robežas un izdalīti 22 jauni pazemes ūdensobjekti: A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, P, D6, D7, D8, D9, D10, D11, F1, F2, F3, F4 un Q1. 2018. gadā izdalīti 2 riska pazemes ūdensobjekti F5 un A11, bet 2019. gadā izdalīts viens jauns riska pazemes ūdensobjekts Q2 un Rīgas riska zona. Sagatavotas jaunas pazemes ūdensobjektu kartes.</p>

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
	A 5.6.2. Izvērtēt visus pašlaik pieejamos, bet neapkopotos vai nesistematizētos datus par pazemes ūdeņiem, sakārtot un papildināt datu bāzes, kas satur informāciju par pazemes ūdeņiem, t.sk. integrēt pētījumu u.c. rezultātus datubāzē „Urbumi”.	2016–2018	Īstenots. Valsts ģeoloģijas fondos ir pieejami nesistematizēti dati par rekultivētajām izgāztuvēm, kuru saraksts ir apkopots, kā arī pieejama informācija par piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām. Ir pieejama daļēji apkopota informācija par degvielas uzpildes stacijām, kas tiek ievadīta vienotās vides informācijas sistēmā. Datu bāzē “Urbumi” tiek apkopota informācija par ķīmisko analīžu rezultātiem riska pazemes ūdensobjektā A11 “Inčukalna sērskābā gudrona dīķi”.
	A5.6.3. Apkopot un iegūt informāciju, kas nepieciešama pazemes ūdeņus ietekmējošo slodžu novērtēšanai, veikt slodžu modelēšanu.	2016–2018	Īstenots daļēji. Apkopota informācija par degvielas uzpildes stacijām un piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām un iegūta informācija par vietām, kam izsniegta A kategorijas piesārņojošās darbības atļauja. Iegūta informācija par zemes lietojuma veidu (Corine Land Cover dati), kā arī lauksaimniecības dzīvnieku dati. Slodžu modelēšana nav veikta.
A5.7.	Izstrādāt vadlīnijas ekoloģiskā potenciāla noteikšanai.	2019	Īstenots. Izstrādāta ekoloģiskā potenciāla novērtēšanas metodika (izmantojot CIS vadlīniju dokumentu)
A5.8.	Atjaunot metodikas visu upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādei nepieciešamo iedalījumu (tipos, ūdensobjektos u.tml.) un novērtējumu veikšanai, tai skaitā, papildināt vai pārstrādāt kritērijus un to robežvērtības lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās darbības, kā arī hidromorfoloģisko pārveidojumu ietekmes būtiskuma novērtēšanai. Izstrādāt trūkstošās metodikas un apkopot tās metodiskā materiālā.	2016–2017	Īstenots. Metodikas aprakstītas un iekļautas Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānos 2022.–2027. g. kā pielikums (4.A.a. pielikums).
A5.9.	Apkopot ziņas, kāda informācija pietrūka/ nebija pieejama upju baseinu apsaimniekošanas plānu 2016.–2021. gadam izstrādes laikā, sastādīt plānu un veikt nepieciešamās rīcības precīzākas un detalizētākas informācijas ieguvei nākamo apsaimniekošanas plānu izstrādes vajadzībām.	2016–2018	Īstenots.
Rīcības	A6 – Samazināt dažādu slodžu radīto ietekmi uz ūdeņu stāvokli		

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
virziens			
A6.1.1.	Apzināt problēmas un nepieciešamos pasākumus mazo upju aizsardzības uzlabošanai	2017	Īstenots daļēji. Īstenots LVAF projekts (BEF un Latvijas maksšķerņieku asociācijas īstenots projekts – “Zemes īpašnieku, pašvaldību un valsts atbildība mazo upju apsaimniekošanai”, 2018).
A6.1.2.	Iesaistīt ieinteresētās sabiedrības grupas upju (it īpaši mazo upju) kopšanas un atjaunošanas pasākumos	2016–2021	Īstenots daļēji. Pasākums tiek īstenots ikgadējās "Lielās talkas" ietvaros un dažādu NVO, pašvaldību projektu ietvaros (pašvaldībām pieejams LVAF finansējums ūdeņu krastu zonu apsaimniekošanai un sakopšanai). Īstenots Latvijas Vides Foruma projekts par mazo upju apsaimniekošanu.
A6.2.	Izvērtēt zivsaimniecības un dīķu saimniecības darbības ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti un kvantitāti un sekmēt šīs ietekmes samazināšanu: A6.2.1. Veikt pētījumu par zivsaimniecības un dīķu saimniecības darbības ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti un kvantitāti un sagatavot priekšlikumus, kā šo ietekmi samazināt. A6.2.2. Ja pēc A6.2.1. punktā minētā pētījuma atzīts par nepieciešamu, sagatavot priekšlikumus papildu regulējumam zivsaimniecības un dīķu saimniecības objektu ietekmes uz ūdeņu vidi samazināšanai. A6.2.3. Īstenot A6.2.1. punktā minētajā pētījumā rekomendētos pasākumus.	2019	Īstenots daļēji. Pasākums tiek veikts LIFE projekta “Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai” ietvaros.
A6.3.	Veikt pētījumu, lai noteiktu dažādu piesārņojumu radošo avotu (komunālais sektors, rūpniecība, lauksaimniecība, mežsaimniecība, dabiskā notece utt.) radītās slodzes daļu Baltijas jūrā nonākošajā biogēnu slodzē, lai piesārņojuma radītājiem piemērotu efektīvus tā samazināšanas pasākumus.	2020	Īstenots. Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu 2022.–2027. g. izstrādes gaitā veikta slodžu modelēšana ar FyrisNP. Rezultāti ņemti vērā, sastādot pasākumu programmu..

Pasākuma kods	Pasākums	Noteiktais ieviešanas termiņš	Situācija 2021. g. beigās
A6.4.	Turpināt starpvalstu sadarbību un starptautisko līgumu slēgšanu par pārrobežu piesārņojuma samazināšanu un ūdens kvalitātes uzlabošanu; kopīgas monitoringa programmas saskaņošana un kopīgs ekoloģiskās kvalitātes novērtējums.	2021	Daļēji īstenots. Notiek sadarbība ar Igauniju un Lietuvu dažādu projektu ietvaros. Ar Baltkrieviju ir noslēgta vienošanās par datu apmaiņu.
A6.5.	Turpināt darbu pie Latvijas Republikas, Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas trīspusējā valdību nolīguma noslēgšanas par sadarbību Daugavas/Zapadnaja Dvina baseina ūdens resursu izmantošanā un aizsardzībā.	2021	Daļēji īstenots. Ir uzsāktas sarunas ar Baltkrieviju par divpusēja starpresoru līguma slēgšanu par sadarbību Daugavas baseinā.

2.2. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress

Papildu pasākumi UBAP ir sagrupēti 9 rīcības virzienos:

- A1 – Samazināt ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi;
- A2 – Samazināt ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izkliedētajiem avotiem;
- A3 – Nodrošināt piesārņojuma riska novēršanu;
- A4 – Nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu;
- A5 – Nodrošināt mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu;
- A6 – Samazināt hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli;
- A7 – Uzlabot ezeru ūdensobjektu kvalitāti;
- A8 – Samazināt antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t. sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību;
- A9 – Nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens pieejamību.

Pasākumi attiecībā uz pirmajiem 8 rīcības virzieniem ir izvirzīti visos četros UBA, rīcības virziens A9 tikai Ventas UBA. Pasākumu programmās ietvertie pasākumi pa UBA atšķiras tikai nedaudz, piemēram, pasākums „veikt izpēti par morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu kvalitāti ezera ietekā un iztekā, piedāvājot konkrētus risinājumus un ieviešot tos” ir izvirzīts tikai Daugavas UBA, pasākums „virszemes noteces mākslīgo mitrāju veidošana” ir izvirzīts visos UBA, izņemot Ventas UBA, taču teju visi pārējie pasākumi ir izvirzīti visos UBA – gan attiecībā uz centralizēto kanalizācijas tīklu paplašināšanu, lietus notekūdeņu apsaimniekošanu, sanācijas darbiem, ūdensteču un ezeru tīrīšanu u. c. Pa UBA atšķiras vien to teritoriju/ūdensobjektu skaits, kuros attiecīgie pasākumi ir izvirzīti. Arī UBAP 2022. – 2027. g. papildu pasākumu ūdensobjekta mērogā aptver iepriekš minētos rīcības virzienus, kā arī ir izvērtēts, vai līdz šim neizpildītie pasākumi iekļaujami jaunā plānošanas perioda pasākumu programmas, līdz ar to ir pasākumi, kas iekļauti arī nākamā plānošanas perioda pasākumu programmās.

Informācija par papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā izpildi apkopota atbilstoši Upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna 2016.–2021. g. ūdensobjektu iedalījumam.

2.2.1. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Daugavas UBA

Virszemes ūdeņi

Plānošanas periodam no 2016. līdz 20212. g. izvirzītie **papildus pasākumi ūdensobjektu mērogā** Daugavas UBA ir iedalīti 8 virzienos atkarībā no tā, kāda veida slodzes samazināšanai tie paredzēti.

Lai samazinātu ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi, tika izvirzīti četri pasākumi:

- Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošana, nodrošinot papildu notekūdeņu attīrīšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus (1 ūdensobjektā);
- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus (25 ūdensobjektos);

- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000 (8 ūdensobjektos);
- Pilotprojekti, kas ietver sajaukšanās zonu aprēķinus, atļauju nosacījumu pārskatīšanu un, ja nepieciešams, rīcības plāna izstrādi kopā ar operatoru, lai pakāpeniski samazinātu sajaukšanās zonu (2 ūdensobjektos).

Kopumā Daugavas UBA no plānotajām 33 apdzīvotajām vietām, kurās nepieciešami pieslēgumu līmeņa nodrošināšanas pasākumi, 15 apdzīvotajās vietās projekti ir uzsākti (galvenokārt 2017. gadā ar paredzēto projektu noslēgumu 2021.–2023. gadam). Daudzās pilsētās (ne tikai 2. cikla UBAP norādītajās pilsētās) pēc iepriekšējā plānošanas perioda projektu īstenošanas (līdz 2015. g.) joprojām pieaug māsaimniecību praktisko pieslēgumu centralizētajiem kanalizācijas tīkliem skaits. Galvenais finansējuma avots projektiem ir Kohēzijas fonds. Kopumā var secināt, ka iedzīvotāju radītais izklidētais piesārņojums samazinās.

Sajaukšanās zonu aprēķini un atļauju nosacījumu pārskatīšana bija jāveic diviem notekūdeņu novadītājiem – SIA “Rēzeknes Ūdens” un SIA “Jēkabpils Ūdens”. Sajaukšanās zonu aprēķini šiem notekūdeņu novadītājiem nav veikti. SIA “Jēkabpils Ūdens” notekūdeņu izplūdē, balstoties uz pieejamiem operatora datiem 2-Ūdens datu bāzē, 2017. un 2018. gadā nav bijuši prioritāro un bīstamo vielu vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi attiecībā uz virszemes ūdeņiem, līdz ar to nebija nepieciešamības veikt sajaukšanās zonu aprēķinu. SIA “Rēzeknes Ūdens” sajaukšanās zonas iespējams rēķināt, balstoties uz vides kvalitātes normatīvu pārsniegumiem izplūdē kadmijam, hromam, niķelam, svinam, naftas produktu ogļūdeņražu indeksam 2017. un 2018. gadā. Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīviem (MK noteikumi Nr. 34 (22.01.2002.)), sajaukšanās zonu aprēķina veikšanu izvērtē VVD reģionālajā vides pārvaldē pēc operatora iesnieguma, kas plāna gatavošanas periodā nav tikuši saņemti.

Lai samazinātu ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izklidētajiem avotiem, tika izvirzīti četri pasākumi:

- nodrošināt kontroli notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās kanalizācijas sistēmās, vienoties par veicamajiem uzlabojumiem, ja konstatēta tāda nepieciešamība (26 ūdensobjektos);
- lietās kanalizācijas sistēmas apsaimniekošanas pilnveidošana (3 ūdensobjektos);
- esošo artēzisko aku rekonstrukcija un jauna artēziskā urbuma izbūve (1 ūdensobjekts);
- neizmanto artēzisko urbumu tamponēšana (visā Daugavas UBA).

Attiecībā uz pasākumu, kas saistīts ar decentralizētās kanalizācijas kontroli, minams tas, ka ir izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu reģistrēšanas kārtību Nr. 384 “Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu”, 27.06.2017. Pašvaldības, kuru teritorijas ietver pasākumu programmā iekļautos ūdensobjektos attiecībā uz šo pasākuma izpildi ir izstrādājušas arī savus saistošos noteikumus.

Piecās apdzīvotās vietās (Ķekavā, Rāmvā, Baložos, Daugmalē, Vecbebras) un viena uzņēmuma teritorijā (SIA Saulkalne) bija paredzēta lietās notekūdeņu sistēmu pilnveidošana. Lietās notekūdeņu sistēmu pilnveidošanas darbi ir veikti ceļu infrastruktūras uzlabošanas darbu ietvaros³⁰.

Iršu ciemā 2019. g. esošo artēzisko aku rekonstrukcija un jauna artēziskā urbuma izbūve ziņojuma gatavošanas laikā vēl nav bijusi veikta. Atbilstoši Kokneses novada 2019. g.

³⁰ <https://buvinzenierusavieniba.lv/balozos-pabeigta-jaunatnes-ielas-izbuve/> Skatīts 15.08.2022.

aktualizētajam Rīcības un investīciju plānam, minētais pasākums paredzēts veikt 3 gadu laikā kopš Rīcības un investīciju plāna aktualizēšanas³¹.

Visā Daugavas upju baseina apgabalā no 2016. gada līdz 2018. gada beigām kopumā tamponēti 84 neizmantojie artēziskie urbumi, tādējādi uzlabojot pazemes ūdeņu aizsardzību pret potenciāla piesārņojuma draudiem.

Lai nodrošinātu piesārņojuma riska novēršanu, tika plānots viens pasākums – sagatavot un veikt piesārņotās vietas sanāciju un tā rezultātā izņemtā materiāla utilizēšanu (5 ūdensobjektos). Šis pasākums attiecas uz SIA “Woodison termināli” Tvaika ielā 39, Rīgā; bijušo dzelzsbetona rūpnīcu Dzelzceļa ielā 10, Aizkrauklē; SA izgāztuvi “Totēni” Sērenes pagastā; bijušo PSRS armijas teritoriju – kara bāzi Mārcienas pagastā; naftas bāzi “Zaļumi” teritoriju; dūņu laukiem “Križi” un sadzīves rūpniecisko atkritumu izgāztuvi “Križi”, kā arī PAS “Daugavpils siltumtīkli” un AS “Daugavpils lokomotīvu remonta rūpnīca” teritoriju.

Attīrīšanas darbi veikti SIA “Woodison termināli” ar Latvijas un Šveices sadarbības programmas atbalstu (skat. Pazemes ūdeņu sadaļu 30. lpp.).

Ir veikts projekts “Vēsturiski piesārņotās teritorijas Dzelzceļa iela 10 Aizkrauklē papildizpēte”. Projekta mērķi bija piesārņotās teritorijas robežu noteikšana gruntī un peldošajā slānī, piesārņojuma apjomu un migrācijas ceļu noteikšana, risku novērtējums un pasākumu izstrāde tūlītējai to novēršanai, kā arī rekomendāciju izstrāde piesārņojuma novēršanai, teritorijas sanācijai un orientējošo sanācijas un revitalizācijas darbu izmaksu novērtēšana. Paredzams, ka sanācijas darbu komplekss tiks īstenots līdz 2029. gadam³².

Lai nodrošinātu lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu, tika izvirzīti 2 pasākumi:

- ziemas zaļo zonu vai “rugāju lauku” uzturēšana (augu segu ziemā veido ilggadīgie zālāji, daudzgadīgi dārzeni, starpkultūras, ziemāji vai kultūraugu rugāji; Ievērot 2 m platu veģetācijas buferjoslu ūdensteču un ūdenstilpju krastos, kā arī gar meliorācijas sistēmu novadgrāvjiem (2 ūdensobjektos);
- videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi) (25 ūdensobjektos).

Ziemas zaļo zonu jeb “rugāju lauku” uzturēšana vērojama ne tikai pasākumu programmā ietvertajos ūdensobjektos, bet visā Daugavas UBA. Tas saistāms ar to, ka ir pieejams atbalsta maksājums lauksaimniekiem. 2020. gadā Daugavas UBA pieteikto rugāju lauku kopējā platība bija 544,8 km² jeb 15 % no kopējās aramzemju platības Daugavas UBA

Lauksaimniecības teritorijās esošo meliorācijas sistēmu sakārtošana, kas ietver arī videi draudzīgu elementu ieviešanu atjaunošanas darbos, arī aktīvi notiek visā UBA teritorijā, ne tikai Daugavas UBAP 2. cikla pasākumu programmā iekļautajās teritorijās. Šo projektu ietvaros notiek gan ūdensteču tīrīšana, gan polderu sistēmu uzturēšana un sūkņu staciju rekonstrukcija, tādējādi kopumā sekmējot ūdeņu stāvokļa uzlabošanu, kā arī mazinot plūdu riska draudus^{33 34 35}.

³¹Kokneses novads. 2019. gada aktualizētais Rīcības un Investīciju plāns.
http://koknese.lv/attistibas_planosanas_dokumenti/ Skatīts 15.08.2022.

³²https://www.aizkraukle.lv/lv/jaunums/piesarnotas-teritorijas-izpete-tuvojas-noslegumam?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F Skatīts 21.12.2022.

³³<https://www.zmni.lv/eraf-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

³⁴<https://www.zmni.lv/elfla-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

Lai nodrošinātu mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu, tika plānots viens pasākums:

- videi draudzīga mežu meliorācijas sistēmu pārbūve vai atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi) (3 ūdensobjektos).

Tāpat kā attiecībā uz iepriekš minēto pasākumu – videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus – arī attiecībā uz mežu meliorāciju pasākuma ieviešana notiek visā UBA teritorijā, ne tikai pasākumu programmā iekļautajās teritorijās.

Lai samazinātu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli, tika paredzēti astoņi pasākumi:

- zivju resursu saglabāšana (zivju resursu pavairošana ezeros, zivju sabiedrību struktūras, ceļotājzivīm piemērotu nārsta vietu izpēte un biotopu kartēšana Daugavā un tās pietekās, zivju migrāciju ceļu atjaunošanas būtiskuma novērtējums, esošo zivju ceļu efektivitātes novērtējums, zivju ceļu izbūves priekšizpēte un ietekmes uz vidi novērtējums) (6 ūdensobjektos);
- veikt izvērtējumu par nepieciešamu turbīnu nostrādi caurplūduma režīmā mazajās HES (14 ūdensobjektos);
- pārskatīt HES apsaimniekošanas noteikumus un ūdens resursu lietošanas atļauju nosacījumus, saskaņot tos kopīgi tām mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, kopīgu pasākumu plāna izstrāde plūdu risku samazināšanai mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, veikt mazo HES ūdenskrātuvju apsekojumu, novērtēt to stāvokļa ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un noteikt nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus (ūdensaugu izpļaušana, celmu izvākšana u.c.) (10 ūdensobjektos);
- īstenot izstrādātos rīcības plānus un prioritāros "mīkstinošos" pasākumus ostu negatīvās ietekmes mazināšanai (1 ūdensobjektā);
- veikt polderu uzturēšanas pasākumus (3 ūdensobjektos);
- veikt izpēti par morfoloģisko pārveidojumu ietekmi uz ūdeņu kvalitāti ezera ietekā un iztekā, piedāvājot konkrētus risinājumus un ieviešot tos (1 ūdensobjektā);
- ūdensteču tīrīšana (aizauguma ar ūdensaugiem pakāpes kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem), krastu sakopšana, ievērojot labas prakses nosacījumus ar mērķi uzlabot ūdens ekoloģisko kvalitāti; regulētos upju posmos makrofitu izpļaušana meandrējošā veidā (10 ūdensobjektos);
- ūdensteču gultnes padziļināšana un infrastruktūras izbūve ūdens caurplūdes nodrošināšanai (1 ūdensobjektā).

Attiecībā uz pasākumu Rīgas ostas negatīvās ietekmes mazināšanai, minams tas, ka Rīgas brīvdostas pārvalde ir apzinājusi un izvērtējusi ostas mijiedarbību ar vidi, identificējusi būtiskos vides aspektus, izstrādājusi dokumentus un noteikusi atbildīgās struktūras, kas organizē un kontrolē ar vides aizsardzību saistīto aspektu ievērošanu. Lai nodrošinātu Rīgas brīvdostas teritorijas aizsardzību pret piesārņojumu, tiek veikts gruntsūdens monitorings gan komercdarbībai iznomātajās, gan arī neiznomātajās teritorijās. Laikā no 2009. līdz 2018. g. gruntsūdens monitoringa tīklā ir iekļautas 20 jaunas teritorijas³⁶.

³⁵<https://www.zmni.lv/essf-projekti-2018-2020/> Skatīts 15.08.2022.

³⁶ Rīgas brīvdostas attīstības programma 2019-2018. Pieejams https://rop.lv/sites/default/files/2020-09/ATT%C4%AAST%C4%AABAS%20PROGRAMMA_2019-2028_0.pdf Skatīts 15.08.2022.

Pasākumi, kas vērsti uz HES, nav izpildīti. Ar polderu uzturēšanu saistītas darbības veiktas divos ūdensobjektos. Ūdensteču tīrīšanas pasākumi veikti ZMNĪ meliorācijas sistēmu uzlabošanas projektu gaitā, kā arī pašvaldību vai NVO iniciatīvu ietvaros.

Lai uzlabotu ezeru ūdensobjektu kvalitāti, tika plānoti pieci pasākumi:

- papildu monitorings vismaz 3 gadus pēc kārtas slodžu identificēšanai (65 ūdensobjektos);
- sagatavot ekspluatācijas noteikumus ezeru apkārtnes un ūdens izmantošanai (piem., par atkritumu apsaimniekošanu, automašīnu mazgāšanu ezera krastos, mazdārziņu apsaimniekošanu u.c.), izstrādāt ezera apsaimniekošanas plānu, veikt ezera un tā apkārtnes tīrīšanas pasākumus (10 ūdensobjektos);
- veikt ezera tīrīšanu (aizauguma ar ūdensaugiem kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem) un tā apkārtnes sakopšanu ar mērķi uzlabot ezera ekoloģisko stāvokli (1 ūdensobjektā);
- izstrādāt dabas aizsardzības plānu aizsargājamai teritorijai (8 ūdensobjektos);
- virszemes noteces mākslīgo mitrāju veidošana (23 ūdensobjektos).

Lai gan monitorings paredzētajos ūdensobjektos ir veikts, nav tādu ūdensobjektu, kuros tas ir veikts 3 gadus pēc kārtas. Daļai pasākumu programmā iekļautajiem ezeriem, kuriem bija kā veicamais pasākums izvirzīts ekspluatācijas noteikumu sagatavošana, ekspluatācijas noteikumi ir izstrādāti (Ludza ezeram, M. Kalupes ezeram, Viļakas ezeram). Arī Dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti daļai paredzēto ūdensobjektu (Rušonu ezeram, L. Baltezeram, Cirišam). Nav atrodamas ziņas par to, vai un kur tiek ierīkoti virszemes noteces mākslīgie mitrāji, tomēr var uzskatīt, ka mitrāji vai tiem līdzīgi videi draudzīgi elementi – sedimentācijas dīķi, tiek ierīkoti meliorācijas atjaunošanas projektu ietvaros. Kopumā Latvijā ezeros ūdensaugu pļaušana un krastu labiekārtošanas darbi tiek veikti, par ko VVD izsniedz tehniskos noteikumus.

Lai samazinātu antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t.sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību, tika paredzēti 2 pasākumi:

- papildu monitorings un izpēte vismaz 3 gadus pēc kārtas, lai noskaidrotu iespējamus slodžu avotus un sliktās kvalitātes cēloņus (16 ūdensobjektos);
- pārskatīt ūdensobjekta sateces baseina robežas un pārbaudīt atbilstību ekoloģiskajam tipam (6 ūdensobjektos).

Lai gan monitorings paredzētajos ūdensobjektos ir veikts, nav tādu ūdensobjektu, kuros tas ir veikts 3 gadus pēc kārtas. Ūdensobjekta sateces baseina robežas pārskatītas ne vien attiecīgajiem 6 ūdensobjektiem, bet arī citiem ūdensobjektiem Daugavas UBA.

Lai gan daudzi papildu pasākumi tiek ieviesti un, kā arī tie tiek ieviesti arī citos ūdensobjektos, ne vien pasākumu programmā noteiktajos, ir pasākumi, kuri nav tikuši ieviesti. Tas saistāms ar to, ka UBAP ir nesaistošs statuss – atbildība ir tikai VARAM, LVĢMC un VVD, tāpēc būtu vajadzīgs pasākumu ieviešanas mehānismu izvērtējums un priekšlikumi to uzlabošanai. Plānojot pasākumu programmu 2022.–2027. g., tika vērtēts, vai 2016.–2021. g. neieviestie pasākumi ir pārceļami uz nākamo plānošanas periodu. Atzīmējams arī tas, ka ūdeņu apsaimniekošanas jomā tiek veiktas arī citas dažāda mēroga aktivitātes, kas nav iekļautas pasākumu programmā, tomēr veicina ūdeņu kvalitātes saglabāšanos vai uzlabošanu.

Pazemes ūdeņi

No 2011. gada līdz 2017. gadam Latvijas-Šveices sadarbības programmas ietvaros tika īstenots projekts “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija – Sarkandaugavas teritorija”³⁷ piecu uzņēmumu (SIA “Woodison termināls”, SIA “Eko Osta”, SIA “Ovi”, SIA “VL Bunkering” un SIA “OVI Rīga”) teritorijās. Projekta pirmajā kārtā (2013.-2016.) no uzņēmumu teritorijām tika atsūkņētas un pārstrādei nodotas teju 560 tonnas virs gruntsūdeņu līmeņa peldošo naftas produktu. Gar Sarkandaugavas attekas krastu tika izbūvēta 376 m gara rievsienu un drenāžas sistēma. Tāpat Sarkandaugavas kanālam 2016.gadā tika veikta papildus esošās situācijas detaļa izpēte³⁸, kā rezultātā Sarkandaugavas kanāls šobrīd ir klasificējams kā teritorija ar paaugstinātu biogēno un tehnogēno piesārņojuma pakāpi.

Vēsturiski piesārņota teritorija (SIA “Woodison termināli” (Nr.01964/615)) atrodas Rīgas pilsētas ziemeļu daļā, Sarkandaugavas rūpnieciskajā teritorijā un ir piesārņota ar naftas produktiem. Arī pašreiz teritorijā izvietoti uzņēmumi, kuru saimnieciskā darbība saistās ar naftas produktu uzglabāšanu un transportēšanu. Naftas produktu uzkrāšanās gruntī un gruntsūdeņos notikusi nepārraukti PSRS militāro naftas bāzu darbības laikā, kā rezultātā izveidojies peldošu naftas produktu slānis. No 2013.gada teritorijā ir uzsākta “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija Sarkandaugavas teritorijā” projektēšana un attīrīšanas darbi” projekta īstenošana. Šo darbu ietvaros saskaņā ar VVD apstiprināto monitoringa programmu tiek veikts arī pazemes ūdeņu monitoringa. 2014. gada monitoringa rezultāti apstiprina augstu piesārņojuma pakāpi ar naftas produktiem, ir identificēts peldošs naftas produktu slānis un paaugstināta BTEX un ksilolu koncentrācijas³⁹.

Laika posmā no 2014. gada līdz 2017. gadam bijušajā sadzīves atkritumu izgāztuvē “Križi” veikti rekultivācijas darbi. Gruntsūdeņu plūsma vērsta uz austrumiem no izgāztuves, un modelēšanas rezultāti apstiprina, ka piesārņojuma migrācija no izgāztuves uz ūdensgūtni “Ziemeļi” nav iespējama. Pēc SIA “Daugavpils ūdens” dūņu lauku izmantošanas pārtraukšanas 2012. gadā, ir novērojama tendence samazināties slāpekļa savienojumu koncentrācijām atsevišķos monitoringa urbumos, bet joprojām konstatētas paaugstinātas SVAV un KSP koncentrācijas gruntsūdeņos⁴⁰.

2017. gadā veikto izpētes darbu rezultātā tika noskaidrots, ka grunts piesārņojums, PAS “Daugavpils siltumtīkli” un AS “Daugavpils Lokomotīvu Remonta Rūpnīca” teritorijās veido vienotu grunts piesārņojuma areālu (~25600 m² platībā), kurā piesārņojums ar naftas produktiem pārsniedz kritisko robežlielumu. Teritorijas ziemeļaustrumu daļā dominē piesārņojums ar mazutu, bet centrālajā mazuts ar eļļu, savukārt virs gruntsūdens virsmas ir sastopams naftas produktu peldošais slānis. Teritorijā ir veikts sanācijas pilotprojekts ar mērķi izvēlēties izdevīgāko risinājumu peldošā slāņa savākšanai un grunts attīrīšanas darbiem⁴¹.

³⁷Pieejams Valsts Vides dienesta mājaslapa: <http://www.vvd.gov.lv/projekti/latvijas-sveices-sadarbibas-programma/>

³⁸SIA Eiropprojekts. 2016. Sarkandaugavas kanāla sanācijas projekta izstrāde. Rīga. Valsts ģeoloģijas fonda inv. Nr.26238

³⁹SIA Eko Osta. 2015. Pārskats par 2014.gada pazemes ūdens monitoringa izpildi SIA “Woodison Terminal”, SIA “Eko Osta” un SIA “Ovi” teritorijā (Tvaika iela 37a, Tvaika iela 39 un Tvaika iela 39a, Rīga). Valsts ģeoloģijas fonda Inv.Nr:24478.

⁴⁰SIA Daugavpils ūdens. 2019. Pārskats par izgāztuves “Križi” teritorijā izvietotajiem novērošanas urbumiem 2019.gadā. Valsts ģeoloģijas fonda Inv.Nr:28063.

⁴¹SIA VentEko. 2020. Pārskats par sanācijas pilotprojekta darbu rezultātiem A/S “Daugavpils lokomotīvu remonta rūpnīca” teritorijā.

2.2.2. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Gaujas UBA

Virszemes ūdeņi

Iepriekšējā plānošanas periodā piemērotie **papildus pasākumi ūdensobjektu mērogā** Gaujas UBA ir iedalīti 8 virzienos atkarībā no tā, kāda veida slodzes samazināšanai tie paredzēti.

Lai samazinātu ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi, tika izvirzīti četri pasākumi:

- Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu efektivitātes uzlabošana, nodrošinot papildu notekūdeņu attīrīšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus (2 ūdensobjektos);
- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus (9 ūdensobjektos);
- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000 (5 ūdensobjektos);
- Pilotprojekti, kas ietver sajaukšanās zonu aprēķinus, atļauju nosacījumu pārskatīšanu un, ja nepieciešams, rīcības plāna izstrādi kopā ar operatoru, lai pakāpeniski samazinātu sajaukšanās zonu (3 ūdensobjektos).

Kopumā Gaujas UBA no plānotajām 15 apdzīvotajām vietām, kurās nepieciešami pieslēgumu līmeņa nodrošināšanas pasākumi, 10 apdzīvotajās vietās projekti ir uzsākti (galvenokārt 2017. gadā ar paredzēto projektu noslēgumu 2021.–2022. g.). Daudzās pilsētās (ne tikai 2. cikla UBAP norādītajās pilsētās) pēc iepriekšējā plānošanas perioda projektu īstenošanas (līdz 2015. gadam) joprojām notiek mājsaimniecību praktisko pieslēgumu līmeņa palielināšanās. Galvenais finansējuma avots projektiem ir Kohēzijas fonds. Kopumā var secināt, ka iedzīvotāju radītais izklīdētais piesārņojums samazinās.

Sajaukšanās zonu aprēķini un atļauju nosacījumu pārskatīšana bija jāveic četriem notekūdeņu novadītājiem – Līgatnes novada dome, SIA “Vinda”, SIA “Valmieras ūdens”, SIA “Limbažu komunālserviss”. Sajaukšanās zonu aprēķini šiem notekūdeņu novadītājiem nav veikti. SIA “Līgatnes komunālserviss” notekūdeņu izplūdē 2017. un 2018. gadā nav tikuši veikti prioritāro un bīstamo vielu mērījumi, līdz ar to nevar spriest par nepieciešamību veikt sajaukšanās zonu mērījumus. SIA “Limbažu komunālserviss” izplūdei sajaukšanās zonu iespējams rēķināt, balstoties uz vides kvalitātes normatīvu pārsniegumu izplūdē kadmijam 2017. un 2018. gadā. SIA “Vinda” Cēsu NAI sajaukšanās zonu iespējams rēķināt, balstoties uz vides kvalitātes normatīvu pārsniegumu izplūdē niķelim 2018. gadā. SIA “Valmieras ūdens” sajaukšanās zonu iespējams rēķināt, balstoties uz vides kvalitātes normatīvu pārsniegumu izplūdē svinam, niķelim, kadmijam, dzīvsudrabam 2017. un 2018. gadā. Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīviem (MK noteikumi Nr. 34 (22.01.2002.)), sajaukšanās zonu aprēķina veikšanu izvērtē VVD reģionālajā vides pārvaldē pēc operatora iesnieguma, kas plāna gatavošanas periodā nav tikuši saņemti.

Lai samazinātu ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izklīdētajiem avotiem, tika izvirzīti trīs pasākumi:

- nodrošināt kontroli notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās kanalizācijas sistēmās, vienoties par veicamajiem uzlabojumiem, ja konstatēta tāda nepieciešamība (13 ūdensobjektos);
- lietot kanalizācijas sistēmas apsaimniekošanas pilnveidošana (1 ūdensobjektā);

- neizmantoto artēzisko urbumu tamponēšana (visā Gaujas UBA).

Attiecībā uz pasākumu, kas saistīts ar decentralizētās kanalizācijas kontroli, minams tas, ka ir izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu reģistrēšanas kārtību Nr. 384 “Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu”, 27.06.2017. Pašvaldības, kuru teritorijas ietver pasākumu programmā iekļautos ūdensobjektus attiecībā uz šo pasākuma izpildi ir izstrādājušas arī savus saistošos noteikumus.

Cēsīs bija paredzēta lietus notekūdeņu sistēmu pilnveidošana, par kuras izpildi nav informācijas.

Visā Gaujas upju baseina apgabalā no 2016. gada līdz 2018. gada beigām kopumā tamponēti 20 neizmantotie artēziskie urbumi, tādējādi uzlabojot pazemes ūdeņu aizsardzību pret potenciāla piesārņojuma draudiem.

Lai *nodrošinātu piesārņojuma riska novēršanu*, tika plānots viens pasākums – vēsturiski piesārņoto vietu “Inčukalna sērskābie gudrona dīķi” sanācijas darbu pabeigšana un pēc projekta monitoringa sistēmas izveide. Šis pasākums attiecās uz Ziemeļu gudrona dīķi; A/S “Virši - A”, (Inčukalna pag.); Dienvidu gudrona dīķi. Īstenots projekts *Vēsturiski piesārņoto vietu “Inčukalna sērskābā gudrona dīķi” sanācija, II posms*.

Lai *nodrošinātu lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu*, tika izvirzīti 2 pasākumi:

- ziemas zaļo zonu vai “rugāju lauku” uzturēšana (augu segu ziemā veido ilggadīgie zālāji, daudzgadīgi dārzeni, starpkultūras, ziemāji vai kultūraugu rugāji; Ievērot 2 m platu veģetācijas buferjoslu ūdensteču un ūdenstilpju krastos, kā arī gar meliorācijas sistēmu novadgrāvjiem (1 ūdensobjektā);
- videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi) (12 ūdensobjektos).

Ziemas zaļo zonu jeb “rugāju lauku” uzturēšana vērojama ne tikai pasākumu programmā ietvertajos ūdensobjektos, bet visā Gaujas UBA. Tas saistāms ar to, ka ir pieejams atbalsta maksājums lauksaimniekiem. 2020. gadā Gaujas UBA pieteikto rugāju lauku kopējā platība bija 203,3 km² jeb 10 % no kopējās aramzemju platības Gaujas UBA.

Lauksaimniecības teritorijās esošo meliorācijas sistēmu sakārtošana, kas ietver arī videi draudzīgu elementu ieviešanu atjaunošanas darbos, arī aktīvi notiek visā UBA teritorijā, ne tikai pasākumu programmā iekļautajās teritorijās. Šo projektu ietvaros notiek gan ūdensteču tīrīšana, gan polderu sistēmu uzturēšana un sūkņu staciju rekonstrukcija, tādējādi kopumā sekmējot ūdeņu stāvokļa uzlabošanu, kā arī mazinot plūdu riska draudus^{42 43 44}.

Lai *nodrošinātu mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu*, tika plānots viens pasākums – videi draudzīga mežu meliorācijas sistēmu pārbūve vai atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi) (13 ūdensobjektos).

⁴²<https://www.zmni.lv/eraf-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

⁴³<https://www.zmni.lv/elfla-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

⁴⁴<https://www.zmni.lv/essf-projekti-2018-2020/> Skatīts 15.08.2022.

Tāpat kā attiecībā uz iepriekš minēto pasākumu – videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus – arī attiecībā uz mežu meliorāciju pasākuma ieviešana notiek visā UBA teritorijā, ne tikai pasākumu programmā iekļautajās teritorijās.

Lai samazinātu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli, tika paredzēti pieci pasākumi:

- veikt izvērtējumu par nepieciešamu turbīnu nostrādi caurplūduma režīmā mazajās HES (8 ūdensobjektos);
- pārskatīt HES apsaimniekošanas noteikumus un ūdens resursu lietošanas atļauju nosacījumus, saskaņot tos kopīgi tām mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, kopīgu pasākumu plāna izstrāde plūdu risku samazināšanai mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, veikt mazo HES ūdenskrātuvju apsekojumu, novērtēt to stāvokļa ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un noteikt nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus (ūdensaugu izpļaušana, celmu izvākšana u.c.) (4 ūdensobjektos);
- īstenot izstrādātos rīcības plānus un prioritāros "mīkstinošos" pasākumus ostu negatīvās ietekmes mazināšanai (2 ūdensobjektos);
- veikt polderu uzturēšanas pasākumus (3 ūdensobjektos);
- ūdensteču tīrīšana (aizauguma ar ūdensaugiem pakāpes kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem), krastu sakopšana, ievērojot labas prakses nosacījumus ar mērķi uzlabot ūdens ekoloģisko kvalitāti; regulētos upju posmos makrofitu izpļaušana meandrējošā veidā (7 ūdensobjektos).

Pasākumi, kas vērsti uz HES, nav izpildīti. Ar polderu uzturēšanu saistītas darbības veiktas visos plānotajos ūdensobjektos/polderos. Ūdensteču tīrīšanas pasākumi veikti ZMNĪ meliorācijas sistēmu uzlabošanas projektu gaitā, kā arī pašvaldību vai NVO iniciatīvu ietvaros.

Lai uzlabotu ezeru ūdensobjektu kvalitāti, tika plānoti pieci pasākumi:

- sagatavot ekspluatācijas noteikumus ezeru apkārtnes un ūdens izmantošanai (piem., par atkritumu apsaimniekošanu, automašīnu mazgāšanu ezera krastos, mazdārziņu apsaimniekošanu u.c.), izstrādāt ezera apsaimniekošanas plānu, veikt ezera un tā apkārtnes tīrīšanas pasākumus (5 ūdensobjektos);
- veikt ezera tīrīšanu (aizauguma ar ūdensaugiem kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem) un tā apkārtnes sakopšanu ar mērķi uzlabot ezera ekoloģisko stāvokli (1 ūdensobjektā);
- izstrādāt dabas aizsardzības plānu aizsargājamai teritorijai (1 ūdensobjektā);
- virszemes noteces mākslīgo mitrāju veidošana (8 ūdensobjektos);
- ezera funkcionalitātes uzlabošana: ūdensaugu pļaušana valdošo vēju virzienā un viļņošanās efekta pastiprināšana (8 ūdensobjektos);
- dabas aizsardzības plānā iekļaut nosacījumus par brīvās spoguļvirsmas platību, kāda nepieciešama ūdensputniem, lai tie varētu uzturēties Burtnieku ezerā (1 ūdensobjektā).

No ezeriem, kuriem bija kā veicamais pasākums izvirzīts ekspluatācijas noteikumu sagatavošana, ekspluatācijas noteikumi ir izstrādāti Lielajam Virānes ezeram. Dūņezeram ir izstrādāts aizsardzības plāns 2019. – 2031. gadam. Pasākums attiecībā uz nosacījumu par brīvās spoguļvirsmas platību Burtnieku ezerā tā aizsardzības plānā nav izpildīts. Nav atrodamas ziņas par to, vai un kur tiek ierīkoti virszemes noteces mākslīgie mitrāji, tomēr var uzskatīt, ka mitrāji vai tiem līdzīgi videi draudzīgi elementi – sedimentācijas dīķi, tiek ierīkoti

meliorācijas atjaunošanas projektu ietvaros. Kopumā Latvijā ezeros ūdensaugu pļaušana un krastu labiekārtošanas darbi tiek veikti, par ko VVD izsniedz tehniskos noteikumus.

Lai samazinātu antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t.sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību, tika paredzēts viens pasākums:

- papildu monitorings un izpēte vismaz 3 gadus pēc kārtas, lai noskaidrotu iespējamās slodžu avotus un sliktās kvalitātes cēloņus (12 ūdensobjektos).

Lai gan monitorings ūdensobjektos ir veikts, nav tādu ūdensobjektu, kuros tas ir veikts 3 gadus pēc kārtas.

Pazemes ūdeņi

Vēsturiski piesārņotā vieta „Inčukalna sērskābie gudrona dīķi” un to ietekmētā teritorija 2018. gadā tika izdalīta kā atsevišķs riska pazemes ūdensobjekts A11 “Inčukalna sērskābā gudrona dīķi”, kā arī tika noteiktas piesārņojošo vielu un to grupu robežvērtības kvartāra un augšdevona Gaujas ūdens nesējslāņiem, lai uzlabotu teritorijas apsaimniekošanas un piesārņojuma izplatības uzraudzības iespējas. Ņemot vērā, ka jau iepriekš ticis konstatēts, ka būtisks piesārņojums ir izplatījies gan gruntsūdeņos, gan spiedienūdeņos, kā arī turpina pārvietoties Gaujas upes virzienā, tika veikti vērīnīgi teritorijas priekšizpētes un sanācijas darbi. Lai ierobežotu piesārņojuma izplatīšanos plašākā teritorijā un pārtrauktu piesārņojuma migrāciju pazemes ūdeņos, teritorijā ir plānoti un jau tika daļēji veikti sanācijas darbi, tostarp piesārņoto pazemes ūdeņu atsūkņēšana Ziemeļu dīķa teritorijā. Jaunākie monitoringa rezultāti jau liecina par pazemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanos atsevišķos urbumos, tomēr kopējais piesārņotais pazemes ūdeņu areāls joprojām ir liels un piesārņojuma koncentrācijas ir augstas. Pēc projekta tiks izveidota ilgstoša monitoringa sistēma, tomēr jau pašreiz pazemes ūdeņu monitoringu realizē gan projekta īstenotāji projekta monitoringa urbumos, gan LVĢMC pētnieciskā un valsts monitoringa ietvaros. Jāatzīmē, ka monitoringa rezultāti, kas iegūti sanācijas darbu norises laikā, uzrāda neviennozīmīgus rezultātus, kas skaidrojams ar intensīvu iejaukšanos vietas hidroloģiskajā ciklā, kā arī piesārņojuma aktivizāciju pašu norises darbu laikā.

2.2.3. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Lielupes UBA

Virszemes ūdeņi

Iepriekšējā plānošanas periodā piemērotie **papildus pasākumi ūdensobjektu mērogā** Lielupes UBA ir iedalīti 8 virzienos atkarībā no tā, kāda veida slodzes samazināšanai tie paredzēti.

Lai samazinātu ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi, tika izvirzīti trīs pasākumi:

- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus (9 ūdensobjektos);
- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000 (1 ūdensobjektā);
- Pilotprojekti, kas ietver sajaukšanās zonu aprēķinus, atļauju nosacījumu pārskatīšanu un, ja nepieciešams, rīcības plāna izstrādi kopā ar operatoru, lai pakāpeniski samazinātu sajaukšanās zonu (3 ūdensobjektos).

Kopumā Lielupes UBA no plānotajām 13 pilsētām, kurās nepieciešami pieslēgumu līmeņa nodrošināšanas pasākumi, 9 pilsētās projekti ir uzsākti (galvenokārt 2017. gadā ar paredzēto projektu noslēgumu 2021. – 2023. gadam). Daudzās pilsētās (ne tikai 2. cikla UBAP norādītajās pilsētās) pēc iepriekšējā plānošanas perioda projektu īstenošanas (līdz 2015. gadam) joprojām notiek māsaimniecību praktisko pieslēgumu līmeņa palielināšanās. Galvenais finansējuma avots projektiem ir Kohēzijas fonds. Kopumā var secināt, ka iedzīvotāju radītais izklīdētais piesārņojums samazināšanās.

Sajaukšanās zonu aprēķini un atļauju nosacījumu pārskatīšana bija jāveic trim notekūdeņu novadītājiem, no kuriem pasākums ir izpildīts vienam – SIA “Olaines ūdens un Siltums”. Sajaukšanās zonu aprēķini veikti arī citiem notekūdeņu novadītājiem⁴⁵, kas nebija iekļauti pasākumu programmā, tostarp A/S “Olainfarm”, kas atrodas Lielupes UBA. Izvērtējot novadītājus, kuriem jāveic sajaukšanās zonu aprēķini, tika vērtēti tie novadītāji, kuru novadītajos notekūdeņos 2017. gadā ir fiksēti prioritāro vielu pārsniegumi. Tādējādi tika secināts, ka SIA “Jūrmalas ūdens” un “Dobeles ūdens” sajaukšanās zonu aprēķināšana nav nepieciešama – SIA “Jūrmalas ūdens” piesārņojošās darbības atļaujās iekļautajām mērītajām prioritārajām vielām vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi nav bijuši ne 2017., ne 2018. gadā, savukārt SIA “Dobeles ūdens” izplūdēs prioritāro vielu koncentrācijas mērītas netiek.

Lai *samazinātu ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izklīdētajiem avotiem*, tika izvirzīti trīs pasākumi:

- nodrošināt kontroli notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās kanalizācijas sistēmās, vienoties par veicamajiem uzlabojumiem, ja konstatēta tāda nepieciešamība (6 ūdensobjektos);
- lietus kanalizācijas sistēmas apsaimniekošanas pilnveidošana (2 ūdensobjektos);
- neizmantoto artēzisko urbumu tamponēšana (visā Lielupes UBA).

Attiecībā uz pasākumu, kas saistīts ar decentralizētās kanalizācijas kontroli, minams tas, ka ir izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu reģistrēšanas kārtību Nr. 384 “Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu”, 27.06.2017. Visas pašvaldības, kuru teritorijas ietver pasākumu programmā iekļautos ūdensobjektus attiecībā uz šo pasākumu (Jelgavas novads, Tukuma novads, Dobeles novads, Tērvetes novads, Auces novads, Bauskas novads) ir izstrādājušas arī savus saistošos noteikumus.

Divās apdzīvotās vietās – Jelgavā un Mārupē – bija paredzēti lietus notekūdeņu sistēmu pilnveidošana. Abās apdzīvotajās vietās lietus notekūdeņu sistēmas uzlabošana, lai gan nelielās teritorijās, tomēr ir veikta. Jelgava ir bijusi viena no pilsētām, kura bija iekļauta Interreg projekta “Integrēta lietusūdens pārvaldība” (iWater) teritorijā. Projekta tiešais uzdevums Jelgavas pilsētā bija veikt Svētes upes baseinam pieguļošās teritorijas vaļējās lietusūdens savākšanas sistēmas izpēti un tehniskās dokumentācijas izstrādi inovatīviem lietus ūdens savākšanas un novadīšanas risinājumiem⁴⁶.

Visā Lielupes upju baseina apgabalā no 2016. gada līdz 2018. gada beigām kopumā tamponēti 15 neizmantotie artēziskie urbumi, tādējādi uzlabojot pazemes ūdeņu aizsardzību pret potenciāla piesārņojuma draudiem.

Lai nodrošinātu piesārņojuma riska novēršanu, tika plānots viens pasākums – sagatavot un veikt piesārņotās vietas sanāciju un tā rezultātā izņemtā materiāla utilizēšanu. Šis

⁴⁵LVGMC, 2019. Sajaukšanās zonu noteikšana / precizēšana 5 operatoriem.

⁴⁶<https://www.jelgava.lv/lv/pasvaldiba/dokumenti/projekti/2018-gads/integreta-lietusudens-parvaldiba-iwater/>
Skatīts 15.08.2022.

pasākums attiecās uz bijušo sadzīves atkritumu izgāztuvi "Kūdra". Ir veikta sadzīves atkritumu izgāztuves "Kūdra" rekultivācijas projekta priekšizpēte, ko finansējis Vides aizsardzības fonds (DAP slēdzis līgumu par projekta izstrādi ar SIA "Eiropprojekts").

Lai nodrošinātu lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu, tika izvirzīti 2 pasākumi:

- ziemas zaļo zonu vai rugāju lauku uzturēšana (augu segu ziemā veido ilggadīgie zālāji, daudzgadīgi dārzeni, starpkultūras, ziemāji vai kultūraugu rugāji; Ievērot 2 m platu veģetācijas buferjoslu ūdensteču un ūdenstilpju krastos, kā arī gar meliorācijas sistēmu novadgrāvjiem (18 ūdensobjektos);
- videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi) (9 ūdensobjektos).

Ziemas zaļo zonu jeb rugāju lauku uzturēšana vērojama ne tikai pasākumu programmā ietvertajos ūdensobjektos, bet visā Lielupes UBA. Tas saistāms ar to, ka ir pieejams atbalsta maksājums lauksaimniekiem. 2020. gadā Lielupes UBA pieteikto rugāju lauku kopējā platība bija 110,6 km² jeb 4,3 % no kopējās aramzemju platības Lielupes UBA, taču jāatzīmē, ka rugāju lauku platību īpatsvars pret kopējo aramzemju platību ūdensobjektos atšķiras⁴⁷.

Lauksaimniecības teritorijās esošo meliorācijas sistēmu sakārtošana, kas ietver arī videi draudzīgu elementu ieviešanu atjaunošanas darbos, arī aktīvi notiek visā UBA teritorijā, ne tikai pasākumu programmā iekļautajās teritorijās. Šo projektu ietvaros notiek gan ūdensteču tīrīšana, gan polderu sistēmu uzturēšana un sūkņu staciju rekonstrukcija, tādējādi kopumā sekmējot ūdeņu stāvokļa uzlabošanos, kā arī mazinot plūdu riska draudus^{48 49 50}.

Lai nodrošinātu mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu, tika plānots viens pasākums – videi draudzīga mežu meliorācijas sistēmu pārbūve vai atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi).

Tāpat kā attiecībā uz iepriekš minēto pasākumu – videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus – arī attiecībā uz mežu meliorāciju pasākuma ieviešana notiek visā UBA teritorijā, ne tikai pasākumu programmā iekļautajās teritorijās.

Lai samazinātu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli, tika paredzēti četri pasākumi:

- veikt izvērtējumu par nepieciešamu turbīnu nostrādi caurplūduma režīmā mazajās HES (9 ūdensobjektos);
- pārskatīt HES apsaimniekošanas noteikumus un ūdens resursu lietošanas atļauju nosacījumus, saskaņot tos kopīgi tām mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, kopīgu pasākumu plāna izstrāde plūdu risku samazināšanai mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, veikt mazo HES ūdenskrātuvju apsekojumu, novērtēt to

⁴⁷Aprēķini veikti, izmantojot LAD sniegtos datus par aramzemju platībām 2018. gadā un rugāju lauku atbalsta maksājumam pieteiktajām platībām 2020. gadā.

⁴⁸<https://www.zmni.lv/eraf-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

⁴⁹<https://www.zmni.lv/elfla-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

⁵⁰<https://www.zmni.lv/essf-projekti-2018-2020/> Skatīts 15.08.2022.

stāvokļa ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un noteikt nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus (ūdensaugu izpļaušana, celmu izvākšana u.c.) (4 ūdensobjektos);

- veikt polderu uzturēšanas pasākumus (5 ūdensobjektos);
- ūdensteču tīrīšana (aizauguma ar ūdensaugiem pakāpes kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem), krastu sakopšana, ievērojot labas prakses nosacījumus ar mērķi uzlabot ūdens ekoloģisko kvalitāti; regulētos upju posmos makrofitu izpļaušana meandrējošā veidā (10 ūdensobjektos).

Pasākumi, kas vērsti uz HES, nav izpildīti. Ar polderu uzturēšanu saistītas darbības veiktas divos ūdensobjektos. Ūdensteču tīrīšanas pasākumi veikti ZMNĪ meliorācijas sistēmu uzlabošanas projektu gaitā, kā arī pašvaldību vai NVO iniciatīvu ietvaros, piemēram, 2016. gadā VVD ir izsniedzis Bauskas novada pašvaldībai tehniskos noteikumus Mēmeles un Mūsas upju ūdensaugu un apauguma pļaušanai, aizaugušo laivu ceļu un atpūtas vietu attīrīšanai dažādos Mēmeles un Mūsas posmos u. c.

Lai uzlabotu ezeru ūdensobjektu kvalitāti, tika plānoti pieci pasākumi:

- sagatavot ekspluatācijas noteikumus ezeru apkārtnes un ūdens izmantošanai (piem., par atkritumu apsaimniekošanu, automašīnu mazgāšanu ezera krastos, mazdārziņu apsaimniekošanu u.c.), izstrādāt ezera apsaimniekošanas plānu, veikt ezera un tā apkārtnes tīrīšanas pasākumus (3 ūdensobjektos);
- izstrādāt dabas aizsardzības plānu aizsargājama teritorijai (3 ūdensobjektos);
- virszemes noteces mākslīgo mitrāju veidošana (4 ūdensobjektos);
- ezera funkcionalitātes uzlabošana (ūdensaugu pļaušana valdošo vēju virzienā un viļņošanās efekta pastiprināšana, aizauguma ar krūmiem samazināšana, dabiska zālāja un smilšu joslas veidošana ezeram tieši pieguļošajā krasta joslā) (3 ūdensobjekti);
- MK noteikumu Nr.409 "Dabas lieguma "Babītes ezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" iekļaut nosacījumus par brīvās spoguļvirsmas platību, kāda nepieciešama ūdensputniem, lai tie varētu apdzīvot Babītes ezeru (1 ūdensobjektā).

Pasākumu programmā iekļautajiem ezeriem, kuriem bija kā veicamais pasākums izvirzīts ekspluatācijas noteikumu sagatavošana, ekspluatācijas noteikumi nav izstrādāti. Dabas aizsardzības plāns bija jāizstrādā Zebrus, Svētes un Aizdumbles ezeriem. Svētes un Zebrus ezeriem dabas aizsardzības plāns, kas bijis paredzēts 2004.–2014. gadam ticis pagarināts līdz 2019. gadam. Lai gan nav atrodamas ziņas par to, vai tiek sagatavoti plāni nākamajam periodam, vērā ņemams tas, ka ir izstrādāti dabas lieguma "Zebrus un Svētes ezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (20.12.2019.). Nav atrodamas ziņas par to, vai un kur tiek ierīkoti virszemes noteces mākslīgie mitrāji, tomēr var uzskatīt, ka mitrāji vai tiem līdzīgi videi draudzīgi elementi – sedimentācijas dīķi, tiek ierīkoti meliorācijas atjaunošanas projektu ietvaros. Kopumā Latvijā ezeros ūdensaugu pļaušana un krastu labiekārtošanas darbi tiek veikti, par ko VVD izsniedz tehniskos noteikumus, tomēr VVD izsniegto tehnisko noteikumu datubāzē nav atrodams, ka pasākumu programmā ietvertajos ezeros ir bijuši plānoti šādi darbi. Grozījumi MK noteikumos NR. 409 "Dabas lieguma "Babītes ezers" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" nav veikti.

Lai samazinātu antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t.sk. nodrošinot kvalitātīvas informācijas pieejamību, tika izvirzīti 2 pasākumi:

- papildu monitorings un izpēte vismaz 3 gadus pēc kārtas, lai noskaidrotu iespējamās slodžu avotus un sliktās kvalitātes cēloņus (6 ūdensobjektos);

- pārskatīt ūdensobjekta sateces baseina robežas un pārbaudīt atbilstību ekoloģiskajam tipam (2 ūdensobjektos).

Papildu monitoringa un izpēti vismaz 3 gadus pēc kārtas veikta vienā no pasākumā iekļautajiem 6 ūdensobjektiem. Sateces baseina robežu pārskatīšana un atbilstības ekoloģiskajam tipam pārbaude veikta abiem pasākumā iekļautajiem ūdensobjektiem.

Pazemes ūdeņi

Trešais nozīmīgākais punktveida piesārņojošais objekts Lielupes UBA PŪO D11 ir slēgtā sadzīves atkritumu izgāztuve "Kūdra", kas savu darbību izbeidza 1995. gadā, bet nav tikusi rekultivēta. Rezultātā izveidojās ievērojams augsnes, grunts, gruntsūdeņu un pazemes ūdeņu piesārņojums. Lai nodrošinātu piesārņojuma riska novēršanu, tika plānots sagatavot un veikt piesārņotās vietas sanāciju un tā rezultātā izņemtā materiāla utilizēšanu. Pašlaik ir veikta sadzīves atkritumu izgāztuves "Kūdra" rekultivācijas projekta priekšizpēte, ko finansējis LVAf.

2.2.4. Papildu pasākumu ūdensobjektu mērogā ieviešanas progress Ventas UBA

Virszemes ūdeņi

Iepriekšējā plānošanas periodā piemērotie **papildus pasākumi ūdensobjektu mērogā** Ventas UBA ir iedalīti 9 virzienos atkarībā no tā, kāda veida slodzes samazināšanai tie paredzēti.

Lai samazinātu ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi, tika izvirzīti pieci pasākumi:

- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus (1 ūdensobjektā);
- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000, kas ietekmē riska ūdensobjektus (6 ūdensobjektos);
- Centralizēto notekūdeņu savākšanas sistēmu darbības pilnveidošana, nodrošinot faktisko pieslēgumu izveidi un veicot tīklu paplašināšanu aglomerācijās ar CE>2000 (7 ūdensobjektos);
- Pilotprojekti, kas ietver sajaukšanās zonu aprēķinus, atļauju nosacījumu pārskatīšanu un, ja nepieciešams, rīcības plāna izstrādi kopā ar operatoru, lai pakāpeniski samazinātu sajaukšanās zonu (3 ūdensobjektos);
- Mērsraga NAI uzbēruma dienvidu nogāzes pārveidošana ar situācijai atbilstošiem risinājumiem (Uzbēruma papildināšana, pieberot (uzskalojot) grunti; Nogāzes kopējā slīpuma samazināšana pārveidojot (norokot) tās augšējo daļu; Nogāzes nostiprināšana izmantojot armējošus risinājumus) (1 ūdensobjektā).

Kopumā Ventas UBA no plānotajām 16 apdzīvotajām vietām, kurās nepieciešami pieslēgumu līmeņa nodrošināšanas pasākumi, 13 apdzīvotajās vietās projekti ir uzsākti (galvenokārt 2017. gadā ar paredzēto projektu noslēgumu 2021.–2023. g.). Daudzās pilsētās (ne tikai 2. cikla UBAP norādītajās pilsētās) pēc iepriekšējā plānošanas perioda projektu īstenošanas (līdz 2015. gadam) joprojām notiek mājsaimniecību praktisko pieslēgumu līmeņa palielināšanās. Galvenais finansējuma avots projektiem ir Kohēzijas fonds. Kopumā var secināt, ka iedzīvotāju radītais izkliedētais piesārņojums samazinās.

Sajaukšanās zonu aprēķini un atļauju nosacījumu pārskatīšana bija jāveic trim notekūdeņu novadītājiem, no kuriem pasākums ir izpildīts diviem – SIA “Aizputes komunālais uzņēmums” un SIA “Tukuma ūdens”. Sajaukšanās zona SIA “Kuldīgas ūdens” netika aprēķināta. Tās iespējams rēķināt, balstoties uz vides kvalitātes normatīvu pārsniegumiem izplūdē varam un svinam 2017.g., svinam – 2018. g. Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīviem (MK noteikumi Nr. 34 (22.01.2002.)), sajaukšanās zonu aprēķina veikšanu izvērtē VVD reģionālajā vides pārvaldē pēc operatora iesnieguma, kas plāna gatavošanas periodā nav tikuši saņemti.

Lai samazinātu ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izkliedētajiem avotiem, tika izvirzīti trīs pasākumi:

- nodrošināt kontroli notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās kanalizācijas sistēmās, vienoties par veicamajiem uzlabojumiem, ja konstatēta tāda nepieciešamība (13 ūdensobjektos);
- lietot kanalizācijas sistēmas apsaimniekošanas pilnveidošana (3 ūdensobjektos);
- neizmantoto artēzisko urbumu tamponēšana (visā Ventas UBA).

Attiecībā uz pasākumu, kas saistīts ar decentralizētās kanalizācijas kontroli, minams tas, ka ir izstrādāti un apstiprināti MK noteikumi par decentralizēto pakalpojumu reģistrēšanas kārtību Nr. 384 “Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu”, 27.06.2017. No 13 pašvaldībām, kuru teritorijas ietver pasākumu programmā iekļautos ūdensobjektus, septiņas attiecībā uz šo pasākumu (Rojas novads, Talsu novads, Aizputes novads, Kuldīgas novads, Alsungas novads, Brocēnu novads, Ventspils novads, Engures novads) ir izstrādājušas arī savus saistošos noteikumus.

Trijās apdzīvotās vietās bija paredzēta lietot notekūdeņu sistēmu pilnveidošana. Par šī pasākuma izpildi nav informācijas.

Visā Ventas upju baseina apgabalā no 2016. gada līdz 2018. gada beigām kopumā tamponēti 10 neizmantotie artēziskie urbumi, tādējādi uzlabojot pazemes ūdeņu aizsardzību pret potenciāla piesārņojuma draudiem.

Lai nodrošinātu piesārņojuma riska novēršanu, tika plānoti divi pasākumi:

- sagatavot un veikt piesārņotās vietas sanāciju un tā rezultātā izņemtā materiāla utilizēšanu (3 ūdensobjektos);
- turpināt piesārņotā areāla sanāciju un tā rezultātā izņemtā materiāla utilizēšanu (1 ūdensobjektā).

Šie pasākumi attiecās uz bijušo PSRS armijas reaktīvās degvielas pārlišanas punktu Dīķu ielā, Ventspilī, A/S “Ventbunkers” teritoriju vecās dzelzceļa estakādes rajonā, SIA “Ventspils nafta” teritoriju un cauruļvadu koridoru Ventspilī un Liepājas Karostas kanālu. SIA “Ventspils nafta” teritorijā un cauruļvadu koridorā plānoti un sadarbībā ar specializēto firmu – AS “VentEko” realizēti vides atjaunošanas (sanācijas) pasākumi, kuru galvenais mērķis ir grunts un gruntsūdeņu piesārņojuma un tā veidošanās cēloņu pakāpeniska novēršana⁵¹.

Lai nodrošinātu lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu, tika izvirzīti 2 pasākumi:

⁵¹<https://www.ventspils.lv/lat/pilseta/143801-tiek-veikta-piesarnoto-vietu-uzraudziba-un-sanacija> Skatīts 15.08.2022.

- ziemas zaļo zonu vai “rugāju lauku” uzturēšana (augu segu ziemā veido ilggadīgie zālāji, daudzgadīgi dārzeni, starpkultūras, ziemāji vai kultūraugu rugāji, ievērot 2 m platu veģetācijas buferjoslu ūdensteču un ūdenstilpju krastos, kā arī gar meliorācijas sistēmu novadgrāvjiem (9 ūdensobjektos);
- videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi) (13 ūdensobjektos).

Ziemas zaļo zonu jeb “rugāju lauku” uzturēšana vērojama ne tikai pasākumu programmā ietvertajos ūdensobjektos, bet visā Ventas UBA. Tas saistāms ar to, ka ir pieejams atbalsta maksājums lauksaimniekiem. 2020. gadā Ventas UBA pieteikto rugāju lauku kopējā platība bija 170,4 km² jeb 5,7 % no kopējās aramzemju platības Ventas UBA, taču jāatzīmē, ka rugāju lauku platību īpatsvars pret kopējo aramzemju platību ūdensobjektos atšķiras⁵².

Lauksaimniecības teritorijās esošo meliorācijas sistēmu sakārtošana, kas ietver arī videi draudzīgu elementu ieviešanu atjaunošanas darbos, arī aktīvi notiek visā UBA teritorijā, ne tikai Ventas UBAP 2. cikla pasākumu programmā iekļautajās teritorijās. Šo projektu ietvaros notiek gan ūdensteču tīrīšana, gan polderu sistēmu uzturēšana un sūkņu staciju rekonstrukcija, tādējādi kopumā sekmējot ūdeņu stāvokļa uzlabošanu, kā arī mazinot plūdu riska draudus⁵³

Lai nodrošinātu mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu, tika plānots viens pasākums – videi draudzīga mežu meliorācijas sistēmu pārbūve vai atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus (sedimentācijas baseini, divpakāpju meliorācijas grāvji u.c. MK noteikumu Nr. 600 12. pielikumā minēti pasākumi) (5 ūdensobjektos).

Tāpat kā attiecībā uz iepriekš minēto pasākumu – videi draudzīga lauksaimniecības meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana, iekļaujot videi draudzīgus meliorācijas sistēmas elementus – arī attiecībā uz mežu meliorāciju pasākuma ieviešana notiek visā UBA teritorijā, ne tikai pasākumu programmā iekļautajās teritorijās.

Lai samazinātu hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli, tika paredzēti pieci pasākumi:

- veikt izvērtējumu par nepieciešamu turbīnu nostrādi caurplūduma režīmā mazajās HES (9 ūdensobjektos);
- pārskatīt HES apsaimniekošanas noteikumus un ūdens resursu lietošanas atļauju nosacījumus, saskaņot tos kopīgi tām mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, kopīgu pasākumu plāna izstrāde plūdu risku samazināšanai mazajām HES, kas atrodas kaskādē uz vienas upes, veikt mazo HES ūdenskrātuvju apsekojumu, novērtēt to stāvokļa ietekmi uz ūdeņu kvalitāti un noteikt nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus (ūdensaugu izpļaušana, celmu izvākšana u.c.) (4 ūdensobjektos);
- īstenot izstrādātos rīcības plānus un prioritāros “mīkstinošos” pasākumus ostu negatīvās ietekmes mazināšanai (4 ūdensobjektos);
- veikt polderu uzturēšanas pasākumus (5 ūdensobjektos);

⁵²Aprēķini veikti, izmantojot LAD sniegtos datus par aramzemju platībām 2018. gadā un rugāju lauku atbalsta maksājumiem pieteiktajām platībām 2020. gadā.

⁵³<https://www.zmni.lv/eraf-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

⁵⁴<https://www.zmni.lv/elfla-projekti-2014-2020/> Skatīts 15.08.2022.

⁵⁵<https://www.zmni.lv/essf-projekti-2018-2020/> Skatīts 15.08.2022.

- ūdensteču tīrīšana (aizauguma ar ūdensaugiem pakāpes kontrolēšana, ūdens attīrīšana no atkritumiem), krastu sakopšana, ievērojot labas prakses nosacījumus ar mērķi uzlabot ūdens ekoloģisko kvalitāti; regulētos upju posmos makrofitu izpļaušana meandrējošā veidā (10 ūdensobjektos).

Pasākumi, kas vērsti uz HES ietekmes mazināšanu, nav izpildīti. Ar polderu uzturēšanu saistītas darbības veiktas divos ūdensobjektos. Ūdensteču tīrīšanas pasākumi veikti ZMNĪ meliorācijas sistēmu uzlabošanas projektu gaitā, kā arī pašvaldību vai NVO iniciatīvu ietvaros, piemēram, 2016. gadā VVD ir izsniedzis Bauskas novada pašvaldībai tehniskos noteikumus Mēmeles un Mūsas upju ūdensaugu un apauguma pļaušanai, aizaugušo laivu ceļu un atpūtas vietu attīrīšanai dažādos Mēmeles un Mūsas posmos u. c.

Lai *uzlabotu ezeru ūdensobjektu kvalitāti*, tika plānoti pieci pasākumi:

- veikt ezera apkārtnes sakopšanu (2 ūdensobjektos);
- sagatavot ekspluatācijas noteikumus ezeru apkārtnes un ūdens izmantošanai (piem., par atkritumu apsaimniekošanu, automašīnu mazgāšanu ezera krastos, mazdārziņu apsaimniekošanu u.c.), izstrādāt ezera apsaimniekošanas plānu, veikt ezera un tā apkārtnes tīrīšanas pasākumus (3 ūdensobjektos);
- izstrādāt dabas aizsardzības plānu aizsargājama teritorijai (3 ūdensobjektos);
- virszemes noteces mākslīgo mitrāju veidošana (9 ūdensobjektos);
- ezera funkcionalitātes uzlabošana (ūdensaugu pļaušana valdošo vēju virzienā un viļņošanās efekta pastiprināšana, aizauguma ar krūmiem samazināšana, dabiska zālāja un smilšu joslas veidošana ezeram tieši pieguļošajā krasta joslā) (9 ūdensobjekti).

Apkārtnes sakopšana bija jāveic diviem ezeriem – Būšnieku ezera apkārtē īstenots Dabas lieguma “Būšnieku ezera krasts” infrastruktūras pilnveidošanas projekts⁵⁶, savukārt, Liepājas ezera salā – antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve dabas lieguma “Liepājas ezers” Zirgu salā⁵⁷.

No pasākumu programmā iekļautajiem trim ezeriem, kuriem bija kā veicamais pasākums izvirzīts ekspluatācijas noteikumu sagatavošana, ekspluatācijas noteikumi ir izstrādāti diviem – Lielajam Nabas ezeram un Mazajam Nabas ezeram.

Dabas aizsardzības plāns bija jāizstrādā dabas liegumam “Tosmare”, dabas liegumam “Tāšu ezers” un Natura 2000 teritorijai “Cieceres ezers un Cieceres ezera salas”. Dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts dabas liegumam “Tāšu ezers”.

Nav atrodamas ziņas par to, vai un kur tiek ierīkoti virszemes noteces mākslīgie mitrāji, tomēr var uzskatīt, ka mitrāji vai tiem līdzīgi videi draudzīgi elementi – sedimentācijas dīķi, tiek ierīkoti meliorācijas atjaunošanas projektu ietvaros. Kopumā Latvijā ezeros ūdensaugu pļaušana un krastu labiekārtošanas darbi tiek veikti, par ko VVD izsniedz tehniskos noteikumus.

Lai *samazinātu antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t.sk. nodrošinot kvalitātīvas informācijas pieejamību*, tika izvirzīti 2 pasākumi:

- papildu monitorings un izpēte vismaz 3 gadus pēc kārtas, lai noskaidrotu iespējamās slodžu avotus un sliktās kvalitātes cēloņus (16 ūdensobjektos);

⁵⁶https://www.ventspils.lv/lat/investicijas_un_projekti/investiciju_projekti/realizacija_esosie_projekti/250-dabas-lieguma-busnieku-ezera-krasts-infrastrukturas-pilnveidosana/ Skatīts 15.08.2022.

⁵⁷<https://www.liepaja.lv/projekti/antropogeno-slodzi-mazinosas-infrastrukturas-izbuve-dabas-lieguma-liepajas-ezers-zirgu-sala-identifikacijas-nr-5-4-1-1-17-a-011/> Skatīts 15.08.2022.

- ierīkot monitoringa staciju ūdensobjektā un nodrošināt monitoringa datu iegūvi (1 ūdensobjektā).

Papildu monitorings un izpēte vismaz 3 gadus pēc kārtas veikta vienā no pasākumā iekļautajiem 16 ūdensobjektiem. Monitoringa stacija Medoles strautā ir izveidota, 2018. gadā veikts monitorings.

Lai nodrošinātu kvalitatīva dzeramā ūdens pieejamību, tika izvirzīts viens pasākums – kvalitatīva dzeramā ūdens nodrošināšana (atdelžošanas iekārtu izbūve; ūdenstornja izbūve), par kura ieviešanu nav informācijas.

Pazemes ūdeņi

Ventas UBA, PŪO F1 atrodas viena vēsturiski piesārņotā vieta – Liepājas karostas kanāls, kurā veikta apjomīga attīrīšana. Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvalde laika posmā no 2012.-2015.gadam īstenoja projektu⁵⁸, kura laikā tika veikta Liepājas karostas kanāla grunts izpēte un gultnes atbrīvošana no tehnogēnā piesārņojuma, sagatavojot to piesārņoto nogulumu izņemšanai. Vēlāk tika veikti sanācijas darbi, aptverot aptuveni 12 ha platību. Pēc sanācijas, 2018.gadā gruntsūdeņu monitoringā⁵⁹ atsevišķos urbumos vēl konstatēta piesārņotāju benzola un ksilola klātbūtne, kā arī naftas produktu piesārņojums, savukārt smago metālu saturs vairs nepārsniedz dabiskā fona līmeni.

⁵⁸ES Kohēzijas fonda “Vēsturiski piesārņotas vietas Liepājas ostas Karostas kanāla attīrīšana, I kārtā”
<https://liepaja-sez.lv/lv/parvalde/attistibas-projekti/3-es-koheziyas-fonda-vesturiski-piesarnotas-vietas-liepajas-ostas-karostas-kanala-attiri-ana-i-karta>

⁵⁹SIA “Enviroprojekts”, 2018. Pēcsanācijas monitoringa pārskats. Projekts “Vēsturiski piesārņotas vietas Liepājas ostas Karostas kanāla attīrīšana, I kārtā”, Rīga. Valsts ģeoloģijas fonda inventāra Nr.27650

3. Pasākumu programmas izpildes progresa 2016. – 2021. gadā aprēķināto izmaksu un izpildes novērtējuma skaidrojums

Pamata pasākumu un nacionāla mēroga papildu pasākumu ieviešanas izmaksu apkopošanu sarežģa tas, ka to ieviešanā ir iesaistītas dažādas puses – pašvaldības, nevalstiskās organizācijas, privātpersonas u. c. sabiedrības grupas, un dažādu aktivitāšu veikšanas izmaksas ne vienmēr ir pieejamas vai atsevišķos gadījumos – pat fiksētas. Nereti uz ūdeņu stāvokļa uzlabošanu vērsti pasākumi tiek veikti plašāku aktivitāšu ietvaros, kā rezultātā uz pasākuma izpildes ieviešanai būtu jāattiecinā tikai daļa no kopējām aktivitāšu izmaksām. Minēto iemeslu dēļ šajā pārskatā apkopotas tikai papildu pasākumu ūdensobjekta mērogā ieviešanas izmaksas.

Papildu pasākumu ūdensobjekta mērogā izpilde UBA novērtēta, balstoties uz katrā atsevišķā pasākumā ietverto teritoriju/objektu skaitu un to teritoriju/objektu skaitu, kurā pasākums tiek/ir izpildīts. Katrā teritorijā pasākuma izpilde tika novērtēta skalā no 0 (ja nav ziņu par pasākuma izpildi/pasākums netiek pildīts) līdz 1 (ja pasākums ticis izpildīts). Gadījumā, ja pasākums tiek ieviests ilgstoši un ir zināms mēnešu skaits, kurā norisinās ar pasākuma ieviešanu saistītas aktivitātes, kā, piemēram, tas ir Eiropas Fondu atbalstītu projektu gadījumā, pasākuma izpilde tika novērtēta, ņemot vērā mēnešu skaitu kopš projekta sākuma datuma (piemēram, ja projekts ilgst 36 mēnešus un kopš uzsākšanas brīža ir pagājuši 12 mēneši, tā izpildes progress novērtējams sekojoši: $12/36=0,33$). Finansējuma apjoms pasākumu ieviešanai tika aplēsts līdzīgi kā izpilde (piemēram, ja projekta kopējais finansējums ir 40 000 EUR un tas kopumā ilgst 36 mēnešus, bet kopš projekta uzsākšanas brīža ir pagājuši 12 mēneši, tad aprēķins ir sekojošs: $12*40\ 000/36=13\ 333,33$ EUR).

Papildu pasākumu ieviešanas izmaksu skaidrojums

A1 – Samazināt ūdeņos nonākošo punktveida piesārņojuma slodzi

Pasākumi tiek ieviesti Eiropas fondu atbalstītu projektu ietvaros. Aprēķinu veikšanai tika izmantota publiski pieejamā informācija par projektu finansējumiem. Tika izmantotas norādītās kopējā finansējuma vērtības.

Tika aplēsts līdz šim izlietotais projektu finansējums, kas tika aprēķināts proporcionāli laika periodam kopš projekta uzsākšanas brīža. Arī pasākuma ieviešanas statuss tika novērtēts procentos proporcionāli laika periodam, kopš projekta uzsākšanas brīža. Tādējādi, punktveida piesārņojuma samazināšanai līdz 2021. gada beigām aprēķinātais finansējuma izlietojums Daugavas UBA ir 60,998 milj. EUR, Gaujas UBA – 12,7 milj. EUR, Lielupes UBA – 66,1 milj. EUR, Ventas UBA – 10,8 milj. EUR.

A2 – Samazināt ūdeņos nonākošo piesārņojumu no izkliedētajiem avotiem

A2 rīcības virziens ietver pasākumu „nodrošināt kontroli notekūdeņu apsaimniekošanai decentralizētajās kanalizācijas sistēmās [..]”, kura izpildes rezultāts ir izstrādāti pašvaldību saistošie noteikumi – to izmaksas līdz šim nav novērtētas.

Šajā rīcības virziena īstenošanai izvirzītā pasākuma „neizmanto to artēzisko urbumu tamponēšana” ieviešanas izmaksas nav viennozīmīgi novērtējamas, jo dažādu artēzisko urbumu tamponāžas darbu izmaksas atšķiras, kā arī tās sedz privātais vai pašvaldību finansējums. Pieņemot, ka aptuvenās tamponāžas izmaksas ir 20 EUR/m un vidēji viena artēziskā urbuma tamponāža izmaksā 1780 EUR, Daugavas UBA pasākuma ieviešanas izmaksas periodā no 2016. g. līdz 2018. g. ir 149 520 EUR, Gaujas UBA – 35 600 EUR, Lielupes UBA – 26 700 EUR, Ventas UBA – 17 800 EUR. Pieņemot, ka arī turpmākajos

gados (2019. g. – 2021. g.) neizmantoto artēzisko urbumu tamponēšana tika veikta līdzīgā apjomā, kopējās pasākuma ieviešanas izmaksas varētu būt dubultojušās (t. i. 459 240 EUR).

A3 – Nodrošināt piesārņojuma riska novēršanu

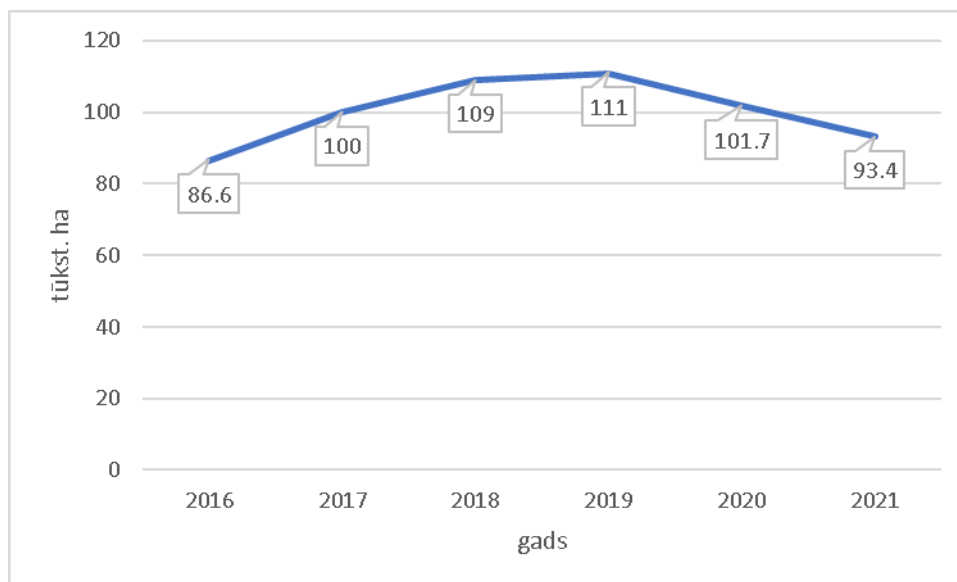
Visos 4 UBA ir izvirzīti ar piesārņoto vietu sanācību saistīti pasākumi. Sanācija veikta divās pasākumu programmās izvirzītajās teritorijās – Sarkandaugavā (DUBA) un Gudrona dīķu teritorijā (GUBA).

Pēc publiski pieejamās informācijas, kopējais projekta “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija – Sarkandaugavas teritorijā” finansējums ir bijis 15 300 000 CHF⁶⁰ jeb 13 207 901 EUR. Gudrona dīķu sanācijas projekta kopējais finansējums bijis 57,8 miljoni EUR⁶¹.

A4 – Nodrošināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu

A5 – Nodrošināt mežsaimnieciskās darbības rezultātā radītā piesārņojuma samazināšanu

A4 rīcības virzienā ir izvirzītā pasākuma saistībā ar rugāju lauku uzturēšanu, izmaksas aprēķinātas, balstoties uz rugāju lauku ziemas periodā platībām un aprēķinot atbalsta maksājumu apjomu (ziņojumā iekļauta aprēķinātā atbalsta maksājumu summa par 6 gadiem, Lauku atbalsta dienesta piešķirtais atbalsta maksājums par 1 ha rugāju lauku ir 87 EUR). Tomēr, ņemot vērā, ka apstiprinātajos upju baseinu apsaimniekošanas plānos nav bijušas norādītas konkrētas teritorijas ūdensobjektos, tad nav iespējams korekti novērtēt, vai pasākums ir efektīvi ieviests. Kopējais LAD atbalsta maksājumu apjoms par rugāju lauku ziemas periodā visos UBA ir 51,6 milj. EUR. 3.1. attēlā redzamas atbalsta maksājumam par rugāju lauku uzturēšanu ziemas periodā pieteiktās platības no 2016. – 2021. g.

3.1. attēls. Atbalsta maksājumam pieteiktās platības 2016.–2021. g., tūkst ha⁶².

⁶⁰ <http://www.sarkandaugavai.lv/2015/08/sarkandaugava-tiek-attiritas-vesturiski-piesarnotas-teritorijas/> Skatīts 15.08.2022.

⁶¹ <https://www.ekoosta.lv/eko-osta-pabeigusi-darbu-incukalna-serskaba-gudrona-diku-sanacijas-projekta-ietvaros> Skatīts 15.08.2022.

⁶² Grafiks sagatavots, balstoties uz informāciju Lauku atbalsta dienesta 2016., 2017., 2018., 2019., 2020., 2021. gada publiskajos pārskatos. Pieejams <http://www.lad.gov.lv/lv/par-mums/vispariga-informacija/gada-publiskais-parskats/> Skatīts 15.08.2022.

Šajos rīcības virzienos iekļautajos pasākumos saistībā ar meliorācijas sistēmu atjaunošanu lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijās notiek galvenokārt ELFLA un EARF finansētu projektu ietvaros, un kopējās izmaksas aprēķinātās, izmantojot Valsts SIA “Zemkopības Ministrijas Nekustamie Īpašumi” rīcībā esošo informāciju par projektu kopējiem finansējumiem, t. i. ERAF finansēto projektu kopējās izmaksas 37,7 milj. EUR, ELFLA – 33,8 milj. EUR⁶³ (tostarp pasākumu programmās neizvirzītajos ūdensobjektos un polderu uzturēšanas pasākumus (rīcības virziens A6)).

A6 – Samazināt hidroloģisko un morfoloģisko pārveidojumu ietekmi un ūdeņu stāvokli

Šajā rīcības virzienā iekļauti vairāki pasākumi, taču, lai gan vietumis tie ir izpildīti, trūkst informācijas par to ieviešanas izmaksām. Attiecībā uz mazajās hidroelektrostacijās īstenoto pasākumu progresu Mazās hidroenerģētikas asociācija sniedza informāciju, ka kopš 2016. gada nav īstenots neviens pasākums galvenokārt nepietiekama finansējuma dēļ. Pasākumi saistībā ar polderu uzturēšanu un ūdensteču tīrīšanu tiek īstenoti ERAF un ELFLA projektu ietvaros.

A7 – Uzlabot ezeru ūdensobjektu kvalitāti

No A7 rīcības virzienā iekļautajiem pasākumiem laikā posmā no 2016. g. līdz 2018. g. izpildīta tikai daļa pasākumu atsevišķās teritorijās, kuru ieviešanas izmaksas gan vairumā gadījumu nav zināmas. Dažādus rīcības virzienam A7 atbilstošus projektus finansējis LVAF⁶⁴. Kopējais finansējums, ko sniedzis LVAF attiecīgo projektu īstenošanai pasākumu programmā izvirzītajos ūdensobjektos – 90,6 tūkst. EUR.

A8 – Samazināt antropogēnā piesārņojuma ietekmi uz ūdeņu stāvokli, t. sk. nodrošinot kvalitatīvas informācijas pieejamību

Šajā rīcības virzienā izvirzītie pasākumi pamazām tiek īstenoti, piemēram, attiecībā uz papildus monitoringa veikšanu, un aplēstās izmaksas ir Daugavas UBA 210 000 EUR, Gaujas UBA 135 000 EUR, Lielupes UBA 84 000 EUR, Ventas UBA 189 000 EUR.

A9 – Nodrošināt kvalitatīva dzeramā ūdens pieejamību

Nav informācijas par pasākuma ieviešanu un tās izmaksām.

⁶³ <https://www.zmni.lv/> Skatīts 15.08.2022.

⁶⁴ <https://lvafa.vraa.gov.lv/projektu-materiali/petijumi-izvertejumi-un-citi-dokumenti> Skatīts 15.08.2022.